

EUROOPA KOMISJON

Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondid

Juhend liikmesriikidele
auditeerimisasutuste esitatava iga-aastase
kontrolliaruande ja auditiarvamuse kohta

ning

auditeerimisasutuste avastatud vigade käsitlemise
kohta usaldusväärsete jääkveamäärade kindlaks
määramiseks ja nendest teatamiseks

(Programmiperiood 2014–2020)

2018. aasta muudetud versioon

VASTUTUSE VÄLISTAMINE. Käesoleva dokumendi on koostanud komisjoni talitused. Selles sätestatakse kohaldatava ELi õiguse alusel Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide (välja arvatud Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfond (EAFRD)) seire, kontrolli või rakendamisega seotud isikutele ja asutustele tehnilised juhised ELi eeskirjade tõlgendamiseks ja kohaldamiseks kõnealuses valdkonnas. Dokumendi eesmärk on pakkuda osutatud eeskirjade kohta komisjoni talituste selgitusi ja tõlgendusi, et hõlbustada rakenduskavade elluviimist ning edendada häid tavasid. Käesolev juhend ei piira Euroopa Kohtu, Üldkohtu ega komisjoni otsuste tõlgendamist.

SISUKORD

Sisukord	2
Kasutatud lühendid ja lühinimetused	5
Kasutatud terminid.....	6
I. Taustteave	8
1. Viited õigusaktidele.....	8
2. Juhendi eesmärk	8
3. Auditeerimise ajakava	9
II. Juhend iga-aastase kontrolliaruande kohta	10
1. Sissejuhatus	10
2. Juhtimis- ja kontrollisüsteemide olulised muudatused	11
3. Auditistrateegia muudatused	12
4. Süsteemiauditid	12
5. Tegevusauditid.....	15
6. Sertifitseeritud kulude aastaaruannete auditid	23
7. Auditeerimisasutuste tegevuse ja auditeerimisasutuse järelvalvetöö koordineerimine	25
8. Muu teave	26
9. Üldine kindlustase	28
III. Auditeerimisasutus esitab igal aastal iga rakenduskava jaoks juhtnöörid auditiarvamuse kohta	29
1. Auditiarvamus	29
2. Auditiarvamuse liigid.....	34
3. Mitmest fondist rahastatavad rakenduskavad, ühised süsteemid ja erinevad auditiarvamused rakenduskavade kaupa	38
4. Puudulikud auditiarvamused	39
IV. Auditeerimisasutuste avastatud vigade käsitlemine iga-aastastes kontrolliaruannetes usaldusväärsete jääkveamäärade kindlaks määramiseks ja nendest teatamiseks	40
1. Vigade hindamine	40
1.1 Veatüüpide ülevaade	40

1.2	Juhuslikud vead	40
1.3	Süsteemsed vead	41
1.4	Anomaalsed vead	42
1.5	Teadaolevad vead.....	43
2.	Summaarne veamäär (TER)	43
2.1	Summaarse veamäära arvutamine	43
2.2	Erijuhud.....	44
2.2.1	Tegevusauditite raames korraldusasutuse, vahendusasutuse või sertifitseerimisasutuse poolt juba avastatud vead kulutustes.....	44
2.2.1.1	Õigusnormide rikkumised, mille vahendusasutus/korraldusasutus/sertifitseerimisasutus on avastanud ja millele on juba reageeritud, kuid mida ei ole enne auditeerimisasutuse poolt valimi moodustamist parandatud	44
2.2.1.2	Õigusnormide rikkumised olid enne auditeerimisasutuse valimi koostamist avastatud, kuid ebapiisavalt korrigeeritud.....	45
2.2.1.3	Õigusnormide rikkumised seoses kulutustega, mida korrigeeriti pärast valimi moodustamist auditeerimisasutuse poolt.....	45
2.2.2	Eiramisjuhtumiga seotud summad alla 250 euro	45
2.2.3	Kulude puhver projekti tasandil	46
2.2.4	Ülehindamisvigade ja alahindamisvigade tasaarvestus.....	46
2.2.5	Kuidas peaks pettus ja pettusekahtlus veamääras kajastuma?	46
2.2.5.1	Pettus	46
2.2.5.2	Pettusekahtluse juhtumid.....	46
2.2.6	Kas veamäärale tuleb lisada pankroti- või maksejõuetusjuhtumid?.....	47
2.2.7	Millise lähenemisviisi peaks auditeerimisasutus valima, kui valimisse kaasatud tegevust tõendavad dokumendid on kadunud või kahjustunud vääramatu jõu (nt looduskatastroofid) tõttu?	48
3.	Parandusmeetmed.....	49
3.1	Parandatud vea mõiste summaarse jääkveamäära määramise ja auditiarvamuse seisukohast	49
3.2	Süsteemsete vigade korrigeerimine	51
3.3	Vigade korrigeerimine valimiosade rakendamise korral	51

4.	Summaarne jääkveamäär (RTER).....	52
5.	Summaarse veamäära ja summaarse jääkveamäära arvutamine ning summad, mille aluseks olevate kulude seaduslikkust ja korrektsust alles hinnatakse (ühissätete määruse artikli 137 lõige 2)	57
	Iga-aastase kontrolliaruande vormi 1. lisa punkt 10.1 „Süsteemiauditite tulemused“	61
	Iga-aastase kontrolliaruande vormi 2. lisa punkt 10.2 „Tegevusauditite tulemused“	62
	3. lisa. Summaarse veamäära ja summaarse jääkveamäära vooskeem	63
	4. lisa. Summaarse jääkveamäära arvutamise näited	64
	5. lisa. Projektide kohta tehtud tähelepanekute liigid	64

KASUTATUD LÜHENDID JA LÜHINIMETUSED

AA	Auditeerimisasutus
Auditiüksus	Asutus, kes teeb auditeerimisasutuse pädevusse kuuluvaid auditeid, nagu on sätestatud ühissätete määruse artikli 127 lõikes 2
CCI	<i>Code Commun d'Identification</i> (komisjoni määratud rakenduskava viitenumber)
ECA	Euroopa Kontrollikoda
EIP	Euroopa Investeerimispank
ESIF	ESIF tähendab kõiki Euroopa struktuuri- ja investeerimisfonde. Käesolevat juhendit kohaldatakse kõikidele Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondidele peale Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondi (EAFRD)
ETK	Euroopa territoriaalse koostöö määrus (kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määrusega (EL) nr 1299/2013)
IACA	Iga-aastane kontrolliaruanne
JKS	Juhtimis- ja kontrollisüsteem
KA	Korraldusasutus
Komisjoni delegeeritud määrus	Komisjoni 3. märtsi 2014. aasta delegeeritud määrus (EL) nr 480/2014, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 1303/2013 ¹
Komisjoni rakendusmäärus	Komisjoni 20. jaanuari 2015. aasta rakendusmäärus (EL) 2015/207, ² mida on muudetud määrusega (EL) 2018/277.
RTER	Summaarne jääkveamäär (<i>Residual Total Error Rate</i>)
RV	Rahastamisvahendid
SA	Sertifitseerimisasutus
SK	Seaduslikkus ja korrektsus
TER	Summaarne veamäär (<i>Total Error rate</i>)
Ühissätete määrus	Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta ühissätete määrus (EL) nr 1303/2013, ³ mida on muudetud määrusega (EL, Euratom) 2018/1046
VA	Vahendusasutus

¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:32014R0480&from=EN>

² <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FR/TXT/?qid=1426689332441&uri=CELEX:32015R0207>

³ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:32013R1303>

KASUTATUD TERMINID

Mõiste	Määratlus
Anomaalne viga	Viga, mis ei ole üldkogumi suhtes tõendatavalt representatiivne.
Aruandeaasta N kulu	Komisjonile deklareeritud kulu, mille alusel moodustatakse tegevuste valim.
Juhuslik viga	Vead, mida ei loeta süsteemseks, teadaolevaks ega anomaalseks, liigitatakse juhuslikeks vigadeks. Eeldatakse, et auditeeritud valimist leitud juhuslikud vead eksisteerivad ka auditeerimata üldkogumis.
Kinnituspakett	Liikmesriikide asutused esitavad iga aasta 15. veebruariks (või erakorraliste juhtumite puhul, milles komisjon on kokku leppinud, 1. märtsiks) kinnituspaketi, mis sisaldab sertifitseerimisasutuse koostatud raamatupidamisaruandeid, korraldusasutuse koostatud liidu vahendite haldaja kinnitust ning iga-aastast kokkuvõtet lõplikest auditiaruannetest ja tehtud kontrollidest, auditeerimisasutuse koostatud iga-aastast auditiarvamust ja kontrolliaruannet.
Summaarne jääkveamäär (RTER)	Summaarne jääkveamäär (RTER) vastab summaarsele veamäärale (TER), millest on maha arvatud finantskorrektsioonid, mida on kohaldatud enne liikmesriikide raamatupidamisaruannete esitamist seoses auditeerimisasutuse tuvastatud vigadega, sealhulgas prognoositud juhuslikud vead, süsteemsed ja teadaolevad vead. Tavaliselt kohaldatakse neid korrektsioone pärast summaarse veamäära kindlaksmääramist. Summaarsest jääkveamäärast võib siiski maha arvata ka finantskorrektsioonid, mida liikmesriik on kohaldanud pärast seda, kui auditeerimisasutus valimi moodustas, ja enne seda, kui auditeerimisasutus summaarse veamäära kindlaks määras, kui kõnealuste korrektsioonide eesmärk on auditeerimisasutuse tuvastatud riskide vähendamine.
Summaarne veamäär (TER)	Summaarne veamäär on järgmiste vigade summa: prognoositud juhuslikud vead

Mõiste	Määratlus
	<p>(sealhulgas ammendavates kihtides tuvastatud vead), piiritletud süsteemsed vead ja korrigeerimata anomaalsed vead. Auditeerimisasutus peaks võrdlema summaarset veamäära olulisuse künnisega ning selle hindamise süsteemi ühendama süsteemiauditite tulemustega, et jõuda järeldustele juhtimis- ja kontrollisüsteemi nõuetekohases toimimises.</p>
Süsteemne viga	<p>Süsteemsed vead on auditeeritud valimis leitud vead ja auditeerimata üldkogumit mõjutavad vead ning vead, mis ilmnevad selgelt määratletud ja sarnastes tingimustes. Sellistel vigadel on tavaliselt mõni ühistunnus, nt tegevuse liik, asukoht või periood. Üldiselt on need vead seotud juhtimis- ja kontrollisüsteemis (või selle osas) kasutatavate ebatõhusate kontrollitoimingutega.</p>
Teadaolev viga	Teadaolev viga on viga, mis on avastatud auditeeritavast valimist väljaspool.
Viga	Käesolevas juhendis tähendab viga/väärkajastus komisjonile enamdeklareeritud kulude summat, mille on põhjustanud õigusnormide rikkumine.
Väärkajastused	Sama mis viga.
Õigusnormide rikkumine	Määratletud ühissätete määruse artikli 2 punktis 36 (termin on muutunud, varasem mõiste „eeskirjade eiramine“); käesolevas dokumendis viidatakse sellele ka vea või väärkajastuse puhul.
Ära kuulamismenetlus	Menetlus, mille käigus auditeerimisaruanded (kavandid) saadetakse auditeeritavale koos sooviga saada kindlaks määratud tähtaja jooksul kirjalik vastus või kommentaar aruandes kirjeldatud asjaolude kohta, et neid asjaolusid selgitada või nendega nõus olla.
Üldkogum	Aruandeaasta jooksul komisjonile (vahepealsete maksetaotluste vormis) deklareeritud positiivsete andmete kogum kulude üldkogumis, millest valim valitakse (määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 127 lõike 1 kohaldamiseks) ja mille kohta audiitor teeb oma järeldused

Mõiste	Määratlus
	(auditiarvamus).

I. TAUSTTEAVE

1. Viited õigusaktidele

Määrus	Artiklid
Määrus (EL) nr 1303/2013, mida on muudetud määrusega (EL, Euratom) 2018/1046 Ühissätete määrus (edaspidi „ühissätete määrus“)	Artikli 127 lõige 5 – Auditeerimisasutuse ülesanded
Määrus (EL) 2015/207, mida on muudetud määrusega (EL) 2018/277 Komisjoni rakendusmäärus (edaspidi „komisjoni rakendusmäärus“)	Artikli 7 lõiked 2 ja 3 ning VIII ja IX lisa (auditiarvamuse ja iga-aastase kontrolliaruande näidised)
Määrus (EL, Euratom) 2018/1046 Finantsmäärus	Artikkel 63 – Eelarve täitmine koostöös liikmesriikidega

2. Juhendi eesmärk

Käesoleva dokumendi eesmärk on anda juhiseid selle kohta, kuidas koostada iga-aastaseid kontrolliaruandeid ja arvamusi, mida liikmesriigid on kohustatud komisjonile esitama ühissätete määruse artikli 127 lõike 5 kohaselt. Juhendit kohaldatakse Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide suhtes, välja arvatud Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfond (EAFRD), ning need järgivad komisjoni rakendusmääruse VIII ja IX lisa kindlaks määratud iga-aastaste kontrolliaruannete ja auditiarvamuste vormide struktuuri.

Liidu vahendite haldaja kinnitus, iga-aastane kokkuvõte (mõlemad on korraldusasutuse pädevuses) ja raamatupidamisaruanne (mis on sertifitseerimisasutuse pädevuses), auditeerimisasutuse iga-aastased kontrolliaruanded ja auditiarvamus on oluline element, mille kaudu komisjon saab põhjendatud kindlustunde Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide

juhtimis- ja kontrollisüsteemi nõuetekohase toimimise kohta liikmesriikides, deklareeritud kulude seaduslikkuse ja korrektsuse ning sertifitseeritud kulude aastaaruannete täpsuse, terviklikkuse ja õigsuse kohta.

Vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 317 on komisjonil ühenduse eelarve täitmisel koostöös liikmesriikidega üldine vastutus valdkondades, kus kehtib ühine juhtimiskorraldus, samal ajal kui liikmesriigid teevad komisjoniga koostööd ja vastutavad rakenduskavade rakendamise igapäevase haldamise ja kontrolli eest.

Kindlustunde saavutamise protsess eelarve täitmisel koostöös liikmesriikidega põhineb ühtse auditi põhimõttel (vrd ühissätete määruse artikkel 148). Komisjoni eesmärk on tugineda võimalikult suures ulatuses auditeerimisasutuse esitatud auditiarvamusele, tingimusel et komisjon on saanud piisava kindlustunde auditeerimisasutuse tehtud auditi kvaliteedi suhtes. Komisjon analüüsib seetõttu hoolikalt auditeerimisasutuse esitatud iga-aastast kontrolliaruannet ja auditiarvamust, et kujundada seoses iga rakenduskavaga juhtimis- ja kontrollisüsteemi kohta enda arvamusi.

Ühissätete määruse artikli 127 lõike 5 viimase lõigu kohaselt võib auditeerimisasutus koostada kõnealuseid rakenduskavasid hõlmava ühe iga-aastase kontrolliaruande, kui ühine juhtimis- ja kontrollisüsteem kehtib rohkem kui ühe rakenduskava suhtes. Täiendavad selgitused seoses ühise juhtimis- ja kontrollisüsteemiga on esitatud komisjoni dokumendi „Suunised liikmesriikidele auditistrateegia kohta“ punktis 2 (ref. EGESIF_14-0011).

Mitme fondist rahastatava rakenduskava puhul esitab auditeerimisasutus iga-aastase kontrolliaruande, milles on esitatud asjaomased fondid. Mitme fondist rahastatavad rakenduskavad on ERFist ja ESFist ning vajaduse korral Ühtekuuluvusfondist kaasrahastatavad rakenduskavad.

3. Auditeerimise ajakava

Finantsmääruse artikli 63 lõikes 5 on ette nähtud, et raamatupidamise aastaaruanne vaatlusperioodil kantud kulude kohta ning iga-aastane kokkuvõtte lõplikest auditiaruannetest ja tehtud kontrollidest tuleb esitada komisjonile järgneva aasta 15. veebruariks. Komisjon võib 15. veebruariks seatud tähtaega erakorraliselt pikendada kuni 1. märtsini, kui asjaomane liikmesriik seda taotleb.

Iga-aastases kontrolliaruandes, mille esitamise tähtaeg on 15/2/N+2, esitab auditeerimisasutus aruande süsteemiauditite, tegevusauditite ja sertifitseeritud kulude aastaaruannete auditite kohta, mis tehakse komisjonile esitatud maksetaotluses sisalduvate kulude kohta seoses aruandeaastaga 1/7/N kuni 30/6/N+1 (mille puhul aruandeaastaga seotud viimase vahemakse taotluse esitamise tähtaeg on 31/7/N+1).

Auditeerimisasutus peab oma auditistrateegia alusel tegema kogu vajaliku auditeerimise, et koostada kehtiv auditiarvamus iga aruandeaasta kohta. Auditistrateegiat käsitlevate komisjoni suuniste, millele on eespool osutatud, punktis V on esitatud auditeerimise soovituslikud tähtajad.

Kuna ühissätete määruses ei ole auditeerimisperioodi selge sõnaga ette nähtud, peab auditeerimisasutus eelnevalt korraldusasutuse ja sertifitseerimisasutusega kokku leppima ajakava auditeerimisprotsessiga seotud sertifitseeritud kulude aastaaruannete ettevalmistamiseks, pidades silmas vajadust tagada ühissätete määruse artikli 127 lõike 5 kohaselt kvaliteetse iga-aastase kontrolliaruande ja auditiarvamuse õigeaegne esitamine. Lisaks peaks korraldusasutus tegema auditeerimisasutusele kättesaadavaks liidu vahendite haldaja esialgse kinnituse ning lõplike auditiaruannete ja teostatud kontrollide iga-aastase kokkuvõtte, sealhulgas süsteemides avastatud vigade ja puuduste laadi ja sisu analüüsi koos üksikasjadega nende kõrvaldamiseks võetud või kavandatud parandusmeetmete kohta. Liikmesriik määrab riigisiseseid tähtajad asutuste vahel dokumentide edastamiseks, et nad saaksid oma ülesandeid täita.

Esimene iga-aastane kontrolliaruanne ja auditiarvamus tuleb esitada 15. veebruariks 2016 ja need põhinevad kuludel, mis sisalduvad komisjonile alates rahastamiskõlblikkuse alguskuupäevast kuni 31. juulini 2015 esitatud maksetaotluses. Viimane aruandeaasta kestab alates 1. juulist 2023 kuni 30. juunini 2024 ja sellega seotud auditeerimise kohta esitatakse aruanne viimases iga-aastasest kontrolliaruandes, mille esitamise tähtaeg on 15. veebruar 2025.

II. JUHEND IGA-AASTASE KONTROLLIARUANDE KOHTA

Iga järgmise punkti infokastis esitatud tekst on väljavõte iga-aastase kontrolliaruande vormi vastavast punktist (komisjoni rakendusmääruse IX lisa).

1. Sissejuhatus

1.1 Vastutava auditeerimisasutuse ja aruande koostamises osalenud muude asutuste andmed.

1.2 Vaatlusperiood (s.o aruandeaasta)⁴.

1.3 Auditeerimisperiood (mille vältel auditeerimine toimus).

1.4 Aruandega hõlmatud rakenduskava(de) ning nende korraldus- ja sertifitseerimisasutuste kindlaksmääramine. [Kui iga-aastane kontrolliaruanne hõlmab rohkem kui üht rakenduskava või fondi, jaotatakse teave rakenduskava ja fondi alusel ning igas osas esitatakse täpne teave konkreetse rakenduskava ja/või fondi kohta, v.a punkt 10.2, mille puhul esitatakse teave punktis 5.]

1.5 Aruande ja auditiarvamuse koostamiseks võetud meetmete kirjeldus.

Ajavahemik, mil auditeerimine toimus, tuleb märkida **punktis 1.3**. Eelkõige tuleb selgelt näidata aruandeaasta lõpu ja iga-aastase kontrolliaruande allakirjutamise kuupäeva vahel tehtud süsteemiauditid, mis mõjutavad auditiarvamust. Osutada tuleb rakendatava

⁴ Vastavalt ühissätete määruse artikli 2 lõike 29 määratlusele.

auditistrategia versioonile. Kui strateegiat muudetakse seoses aruandeperioodiga, mida iga-aastane kontrolliaruanne käsitleb, tuleb seda märkida punktis 3.

Punktis 1.5 tuleb käsitleda ettevalmistavat etappi, analüüsitud dokumente, (vajaduse korral) teiste asutustega kooskõlastamist, punktides 4, 5 ja 6 kirjeldatud auditeerimist ja auditiarvamuse lõplikku koostamist. See punkt on eriti oluline eelkõige juhtudel, mil auditeerimisasutus tugineb teiste auditeerimisüksuste tööle.

Lõpuks tuleb selles punktis käsitleda ka auditeerimisasutuse poolt aastaaruande järjepidevuse kontrolli kirjeldust auditi arvamuse saamiseks (sealhulgas kontrollid selle kohta, kas aastaaruanne on kooskõlas kõigi auditite ja kontrollide järeldustega). Lisateavet leiate komisjoni dokumendist „Juhend liikmesriikidele liidu vahendite haldaja kinnituse ja iga-aastase kokkuvõtte koostamise kohta“ (EGESIF_15_0008).

2. Juhtimis- ja kontrollisüsteemide olulised muudatused

2.1 Üksikasjalik teave juhtimis- ja kontrollisüsteemide mis tahes oluliste muudatuste kohta, mis on seotud korraldusasutuste ja sertifitseerimisasutuste kohustustega, eelkõige seoses ülesannete delegeerimisega uutele vahendusasutustele ja selle vastavuse kinnitamisega määruse (EL) nr 1303/2013 artiklitele 72 ja 73, lähtuvalt sama määruse artikli 127 kohaselt auditeerimisasutuse tehtud auditeerimisest.

2.2 Teave määratud asutuste järelevalve kohta kooskõlas määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 124 lõigetega 5 ja 6.

2.3 Tuleb ära märkida nende muudatuste kehtivuse alguskuupäevad, muudatustest auditeerimisasutusele teatamise kuupäevad ning nende muudatuste mõju auditeerimisele.

Olulised muudatused on muudatused, mis võivad mõjutada juhtimis- ja kontrollisüsteemide nõuetekohast toimimist ja kindlustaset, mida need süsteemid Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide juhtimisel pakuvad. Auditeerimisasutuselt oodatakse juhtimis- ja kontrollisüsteemide muudatustega seoses tehtud auditeerimise alusel kinnitust selle kohta, et muudetud juhtimis- ja kontrollisüsteemid on endiselt kooskõlas ühissätete määruse artiklitega 72, 73 ja 74.

Kui kohaldamisele kuuluvad ühissätete määruse artikli 124 lõiked 5 ja 6 ning kui liikmesriik on volitanud auditeerimisasutust kinnitama, et asjaomast parandusmeetmete kava⁵ on rakendatud katseaja jooksul, peaks ta selles osas tehtud tööd iga-aastases kontrolliaruandes avalikustama. Kui enne iga-aastase kontrolliaruande esitamist ei ole sellist kava veel rakendatud, peab auditeerimisasutus esitama iga-aastases kontrolliaruandes kava kokkulepitud ajakava, ülevaate olukorrast ja olukorra mõju auditeerimisasutuse auditiarvamusele. Kui

⁵ Kui kehtivad auditeerimis- ja kontrollimistulemused näitavad vastavalt kehtestatud eeskirjadele, et määratud asutus (korraldus- või sertifitseerimisasutus) ei vasta enam määramise kriteeriumidele, kehtestab liikmesriik asjakohasel tasandil probleemi tõsidusest lähtudes katseaja, mille jooksul võetakse vajalikke parandusmeetmeid.

liikmesriik ei ole auditeerimisasutust volitanud, peab auditeerimisasutus avalikustama auditeerimisasutuse käsutuses oleva teabe (nii nagu liikmesriigi volitatud asutus parandusmeetmete kava rakendamise kinnitamiseks on esitanud), selle hindamise ja mõju auditeerimisasutuse arvamusele.

3. Auditistrateegia muudatused

3.1 Üksikasjalikud andmed auditistrateegias tehtud mis tahes muudatuste kohta ning põhjuste selgitused. Eelkõige tegevusauditite jaoks kasutatud valimi koostamise meetodi mis tahes muudatuste märkimine (vt punkt 5 allpool).

3.2 Selliste hilisemas etapis välja pakutud või tehtud muudatuste eristamine, mis ei mõjuta vaatlusperioodil tehtud tööd, ja vaatlusperioodil tehtud muudatusi, mis mõjutavad auditeerimist ja selle tulemusi. Lisatakse ainult auditistrateegia varasema versiooniga võrreldes tehtud muudatused.

4. Süsteemiauditid

4.1 Nende asutuste (sh auditeerimisasutus) üksikasjalikud andmed, kes on auditeerinud rakenduskava juhtimis- ja kontrollisüsteemi nõuetekohast toimimist (nagu on ette nähtud määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 127 lõikega 1) – edaspidi „süsteemiauditid“.

Punktis 4.1 nimetatud asutused tähendavad auditeerimisasutust või ühissätete määruse artikli 127 lõike 2 kohaselt vajaduse korral auditeid tegevat muud asutust. Kui osa süsteemiaudititest on tellitud väljastpoolt, siis tuleb täpsustada lepingu üksikasjad⁶ ja töövõtja(te)le antud ülesanded. Mitmest fondist rahastatavate rakenduskavade puhul tuleb märkida, kas auditeerimisasutus auditeerib kõiki fonde. Kui see nii ei ole, siis tuleb märkida iga fondi eest vastutavad asutused.

4.2 Tehtud auditite aluse kirjeldus, sh kohaldatav auditistrateegia, täpsemalt riskihindamise meetodika ja tulemused, mis viisid konkreetse süsteemiauditite kava kindlaksmääramiseni. Riskihindamise ajakohastamist on kirjeldatud eespool punktis 3, mis hõlmab auditistrateegia muudatusi.

Süsteemiaudititega hõlmatavate asutuste ja ülesannete täielik loend esitatakse auditistrateegiale lisatud auditiuülesannete hinnangulises ajakavas.

Iga-aastane kontrolliaruanne peab sisaldama teavet auditistrateegia rakendamise olukorra kohta, mis puudutab kuni kinnituspaketi esitamiseni (sh pärast aruandeaasta lõppu) tehtud süsteemiauditid. Ühtlasi palutakse auditeerimisasutusel käesolevas punktis kirjeldada teatatud süsteemiauditite jaoks tehtavate kontrolltestimismenetluste tüüpe ja intensiivsust (või viidata süsteemiauditi aruannete asjakohastele osadele, kus see teave on esitatud). Kui

⁶ Töövõtja nimi, auditi ulatus ja eesmärgid, ülesannete määratlus jne.

auditistrateegiat (täielikult) ei rakendatud, peab auditeerimisasutus selgitama selle põhjusi, hindama mõju auditiarvamusele ja esitama kavandatud süsteemiauditite lõpuleviimise ajakava, millest teatatakse järgmises iga-aastases kontrolliaruandes või muus aruandes. Igal juhul eeldatakse, et **auditeerimisasutus teeb kogu vajaliku auditeerimise, mis on vajalik kehtiva auditiarvamuse koostamiseks iga aruandeaasta kohta.**

Mitme fondist rahastatavate rakenduskavade puhul tuleb eespool toodud teave esitada iga fondi kohta. Kui sama teave kehtib kõikide fondide kohta, tuleb seda selgelt välja tuua.

4.3 Allpool punktis 10.1 esitatud tabeli puhul süsteemiaudititega, sealhulgas konkreetsete teemavaldkondadega seotud audititega seoses tehtud oluliste tähelepanekute ja nende alusel tehtud järelduste kirjeldus, nagu on kindlaks määratud määruse (EL) 2015/207 VII lisa punktis 3.2.

4.4 Märge selle kohta, kas kindlakstehtud probleeme peeti olemuselt süsteemseks, ja võetud meetmete kohta, sealhulgas abikõlbmatute kulude suuruse ja nendega seotud mis tahes finantskorrektsioonide kindlaksmääramine kooskõlas määruse (EL) nr 480/2014 artikli 27 lõikega 5.

Punktis 4.3 tuleb süsteemiauditite olulised tähelepanekud rakenduskavade ja fondide alusel selgelt eraldada. Asutused, keda tähelepanekud puudutavad, tuleb selgelt ära märkida.

Komisjoni rakendusmääruse IX lisa punktis 10.1 esitatud tabel tuleb täita ja lisada iga-aastasele kontrolliaruandele. Selles tabelis on auditeerimisasutuse iga auditeeritud asutuse kohta märgitud hinnang iga põhinõude kohta, mille aluseks on ka sama programmitööperioodi eelmistel aruandeaastatel tehtud auditid. Lisateave põhinõuete hindamise kohta on esitatud komisjoni dokumendis „Juhised juhtimis- ja kontrollisüsteemide hindamise ühise metoodika kohta liikmesriikides“ (EGESIF_14-0010 of 18/12/2014).

Punktis 10.1 esitatud tabel genereeritakse SFC 2014-s ja see sisaldab kõigi SFC 2014 kaudu esitatud aruannete teavet.

Punktis 4.3 tuleb esitada aruanne ka konkreetsete teemavaldkondadega seotud horisontaalsete auditite⁷ kohta (nagu auditistrateegias ette nähtud ja aruandeaastaga seoses tehtud), näiteks:

- rakenduskavade valiku ja/või juhtimiskontrollide kvaliteet, sealhulgas seoses riigihanke eeskirjade järgimisega, riigiabi eeskirjadega, keskkonnanõuetega, võrdsete võimalustega;
- rahastamisvahendite kehtestamine ja rakendamine, nagu on sätestatud ühissätete määruse IV jaotises;
- rahastamisvahendite rakendamisega seotud juhtimiskontrollide kvaliteet;

⁷ Horisontaalsed auditid võivad hõlmata rohkem kui ühte fondi või rakenduskava.

- ühissätete määruse artikli 72 punkti d, artikli 125 lõike 2 punkti d ja artikli 126 punkti d kohaselt loodud IT-süsteemide toimimine ja turvalisus ning nende ühendamine IT-süsteemiga „SFC 2014“, nagu on ette nähtud ühissätete määruse artikli 74 lõikega 4;
- näitajate ja vahe-eesmärkidega seotud andmete usaldusväärsus ning alusandmete halduse ja väljund-, finants- ja tulemusnäitajaid käsitlevate aruandlussüsteemide asjakohasus investeerimisprioriteedi tasandil ja seetõttu rakenduskavaga seoses korraldusasutuse tehtud edusammud ühissätete määruse artikli 125 lõike 2 punktis a osutatud eesmärkide saavutamisel;
- tõhusate ja proportsionaalsete pektusevastaste meetmete rakendamine, arvestades kindlakstehtud riske.

Kui aruandeaasta kohta ei ole süsteemiauditeid tehtud, tuleb kooskõlas auditistrateegiaga esitada selle kohta piisav põhjendus või teave. Tavaliselt eeldatakse, et süsteemiauditi aruanded saadetakse komisjonile kohe pärast lõpliku auditiaruande valmimist kogu aasta vältel, et anda õigeaegset teavet. Erandjuhtudel – kui süsteemiauditid tehti või lõpetati aruandeaasta kohta, kuid neid ei ole komisjonile veel esitatud – tuleb need esitada hiljemalt iga-aastase kontrolliaruandega samal ajal. Kui süsteemiauditid ei ole iga-aastase kontrolliaruande ajal veel valmis, tuleb iga-aastases kontrolliaruandes esitada esialgsed järeldused ning hinnang nende mõju kohta üldhinnangule.

Punkti 4.4 all peaks auditeerimisasutus esitama teabe selle kohta, milline on tegevuskavade rakendamise seis pärast süsteemiauditeid, mis on tehtud arvestusaasta kohta, millele iga-aastane kontrolliaruanne viitab. Tuleb märkida finantsmõju ja korrektsioonide hetkeseis. Märkida tuleb komisjonile esitatud maksetaotlus, milles korrektsioonid on maha arvatud.

Kui süsteemseid vigu ei tuvastatud, peab auditeerimisasutus seda iga-aastases kontrolliaruandes kinnitama.

Mitme fondist rahastatavate rakenduskavade puhul tuleb eespool toodud teave esitada iga fondi kohta. Kui sama teave kehtib kõikide fondide kohta, tuleb seda selgelt välja tuua.

4.5 Teave varasemate aruandeaastate süsteemiauditite auditisoovituste alusel tehtud järeltoimingute kohta.
--

Eelmiste aruandeaastate süsteemiaudititest tulenevate finantskorrektsioonide puhul tuleb märkida komisjonile esitatud maksetaotlus, milles korrektsioonid on maha arvatud.

4.6 Rahastamisvahendite haldamisega või konkreetsete eeskirjadega (nt riigiabi, tulu tekitavad projektid, lihtsustatud kuluvõimalused) hõlmatud muude kululiikidega seotud selliste konkreetsete puuduste kirjeldus (kui asjakohane), mis avastati süsteemiauditite käigus ja korraldusasutuse tehtud järeltoiminud nende vajakajäämistele kõrvaldamiseks.
--

Selles punktis peab auditeerimisasutus kirjeldama tööd, mida tehti konkreetsetes seoses rahastamisvahendite ning avastatud puuduste ja õigusnormide rikkumisega, samuti sellega

seoses võetud parandusmeetmeid. Auditeerimisasutus peab kirjeldama ka EIP või teiste rahvusvaheliste finantsasutuste rakendatavate selliste rahastamisvahendite kindlust, mida kõnealused institutsioonid esitasid kontrolliaruannetes ja iga-aastases auditiaruandes, nagu on sätestatud ühissätete määruse artikli 40 lõike 1 kolmandas alapunktis, samuti auditeerimisasutuse enda auditeerimistöös, mida tehakse kooskõlas ühissätete määruse artikli 40 lõikega 2.

Iga-aastases kontrolliaruandes avalikustatud teave peab sisaldama ühissätete määruse artikli 41 lõike 1 tingimuste täitmise kontrollimise tulemusi. Mitmest fondist rahastatavate rakenduskavade puhul tuleb osutada rahastamisvahendit toetavale fondile.

4.7 Pärast süsteemiauditeid saavutatud kindlustase (madal/keskmine/kõrge) ja selle põhjendus.

See viitab juhtimis- ja kontrollisüsteemile omistatavale kindlustasemele seoses selle suutlikkusega tagada kulutuste seaduslikkus ja korrektsus. Auditeerimisasutuse hinnang põhineb aruandeaastaga seotud iga süsteemiauditi tulemustel, sealhulgas vajaduse korral eelmiste aruandeaastate süsteemiauditite tulemustel ja/või süsteemiaudititel, mis lõpetati pärast aruandeaasta lõppu kuni kinnituspaketi esitamiseni. Kui märkused tulenevad pärast aruandeaasta lõppu tehtud süsteemiauditi käigus avastatud probleemidest, kuid enne raamatupidamise aastaaruannete esitamist, tuleb see auditiarvamuses selgelt välja tuua.

1. kategooriasse liigitatud süsteemide puhul on tagatud kulude seaduslikkuse ja korrektsuse kõrge kindlustase, 2. kategooriasse liigitatud süsteemide puhul on tagatud keskmine kindlustase, 3. kategooriasse liigitatud süsteemide puhul keskmine või madal kindlustase olenevalt tuvastatud puuduste mõjust ning 4. kategooriasse liigitatud süsteemide puhul on tagatud kulude seaduslikkuse ja korrektsuse madal kindlustase.

Mitmest fondist rahastatavate rakenduskavade puhul ning kui juhtimis- ja kontrollisüsteemi kaudu saadud kindlustunne on eri fondide puhul erinev, peab auditeerimisasutus selgelt esitama iga fondi suhtes kohaldatavad märkused ja selgitama erinevust.

5. Tegevusauditid

5.1 Märge selliste asutuste (sh auditeerimisasutus) kohta, mis teevad tegevusauditeid (nagu on ette nähtud määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 127 lõikega 1 ja määruse (EL) nr 480/2014 artikliga 27).

Eeldatakse, et auditeerimisasutus selgitab käesolevas punktis meetmeid, mis on võetud järelevalve tegemiseks asutuste üle, kes tegid tema nimel (delegeeritud või allhanke korras) tegevusauditeid, kooskõlas ELi reguleerivate õigusaktidega, auditistrateegiaga ja rahvusvaheliselt tunnustatud auditistandarditega⁸. Auditeerimisasutus peab kinnitama, et iga-

⁸ Kõigi standardite peamine põhimõte (nt „INTOSAI auditistandardite Euroopa rakendussuuniste“ suunis nr 25) on see, et peamine audiitor peaks rakendama auditeerimismenetlusi, **tagamaks, et teiste audiitorite töö**

aastase kontrolliaruande koostamisel võib tugineda nende asutuste tehtud tööle ja et see võimaldab auditeerimisasutusel kehtiva auditiarvamuse koostada.

Mitme fondist rahastatavate rakenduskavade puhul tuleb eespool nimetatud teave esitada iga fondi kohta, kui see on asjakohane.

Kui osa tegevusaudititest on tellitud väljastpoolt,⁹ tuleb täpsustada lepingu üksikasjad ja töövõtja(te)le antud ülesanded.

Euroopa territoriaalse koostöö programmide puhul peab auditeerimisasutus kirjeldama, kuidas ta on taganud, et audiitorite rühma kehtestatud töökorda on järgitud.

5.2 Kasutatud valimi koostamise meetodika kirjeldus ja teave selle kohta, kas meetodika on auditistrateegiaga kooskõlas.

Punktis 5.2 peab auditeerimisasutus kirjeldama kasutatavat valimi koostamise meetodikat kooskõlas ühissätete määruse artikli 127 lõikega 7 ja komisjoni delegeeritud määruse artikliga 28. Käesolevas punktis tuleb märkida ja selgitada kõrvalekaldeid auditistrateegias sätestatud valimi koostamise meetodikast.

5.3 Marge statistilise valimi koostamisel kasutatud näitajate kohta ning valimi aluseks olevate arvutuste ja kohaldatud professionaalse hinnangu selgitus. Statistilise valimi koostamisel kasutatakse järgmisi näitajaid: olulisustase, usaldusväärsustase, valimikontrolli ühik, eeldatav veamäär, valikusamm, üldkogumi väärtus, üldkogumi suurus ja valimi suurus ning teave stratifitseerimise kohta (vajaduse korral). Valimi koostamise aluseks olevad arvutused ja summaarne veamäär (nagu on kindlaks määratud määruse (EL) nr 480/2014 artikli 28 lõikes 14) on esitatud allpool punktis 10.3 sellises vormis, mis võimaldab mõista võetud peamisi meetmeid kooskõlas kasutatud konkreetse valimi koostamise meetodiga.

Punktis 5.3 peab auditeerimisasutus märkima ja selgitama **valimi koostamiseks kasutatud näitajaid**, näiteks eeldatav veamäär, olulisustase, valimikontrolli ühik (st tegevus, projekt tegevuse raames või toetusesaaja esitatud maksenõue) ja vajaduse korral kooskõlas komisjoni delegeeritud määruse¹⁰ artikli 28 lõikega 11 kohaldatud usaldusväärsustase ja valikusamm, kui seda kohaldatakse. Iga-aastases kontrolliaruandes tuleb samuti esitada üldkogumi suurus, valimi suurus ja vajaduse korral aruandeaastal tegelikult auditeeritud valimikontrolli ühikute arv. Mitme valimiperioodi puhul tuleb andmed esitada iga valimiperioodi kohta.

kvaliteet on vastuvõetav ja piisav. Nende audiitorite tehtud mõne auditi kordamist võib ette näha, kuid see ei ole kohustuslik. Otsus selle kohta, kas audit uuesti teha, peab põhinema auditeerimisasutuse professionaalsel hinnangul ja kriitilisel suhtumisel.

⁹ Nagu töövõtja nimi, auditi ulatus ja eesmärgid, ülesannete määratlus jne.

¹⁰ Komisjoni delegeeritud määruse artikli 28 lõike 11 kohaselt peab selleks, et süsteemi usaldusväärsust hinnataks kõrgelt, olema tegevuste valimisel kasutatav usaldusnivoo vähemalt 60 %. Selleks, et süsteemi usaldusväärsust hinnataks madalalt, peab tegevuste valimisel kasutatav usaldusnivoo olema vähemalt 90 %.

Liikmesriikide puhul, kes ei ole eurot oma vääringuna kasutusele võtnud, arvestades et auditeeritavate toetusesaajate kulud on üldiselt kantud riigi vääringus, on soovitatav, et valimi moodustamine ja seotud veamäärad põhineksid riigi vääringul.¹¹ Selle lähenemisviisi eesmärk on tagada, et vahetuskursi kõikumised ei mõjutaks veamäära arvutamist.

Selles punktis peab auditeerimisasutus kirjeldama ka oma seisukohta stratifitseerimise suhtes (kui seda komisjoni delegeeritud määruse artikli 28 lõike 10 kohaselt kohaldatakse), hõlmates sarnaste omadustega allkogumeid, nagu toimingud, mis koosnevad rakenduskava rahalistest maksetest rahastamisvahenditele või suure väärtusega elementidest või fondidest (mitmest fondist rahastatavate rakenduskavade puhul).

Ajavahemikul 2007–2013 oli võimalik kasutada ühte valimit mitme sellise rakenduskava jaoks, mille suhtes kohaldati ühist juhtimis- ja kontrollisüsteemi. See kehtib ka ajavahemikul 2014–2020.

Ühisesse juhtimis- ja kontrollisüsteemi kuuluvate rakenduskavade puhul soovitab komisjon eelkõige juhul, kui mõnede nende rakenduskavade puhul oodatakse erinevaid tulemusi (st veamäär on suurem kui 2 % ja/või süsteemi puudused osa ühise juhtimis- ja kontrollisüsteemi rakenduskavade puhul), et auditeerimisasutus kavandaks oma tööd, et taotleda mõistlikku kindlust rakenduskava konkreetse(te) allrühma(de) jaoks. Seda on võimalik saavutada, tagades kihi tasandil representatiivse valimi, mis katab rakenduskava(de) selle allrühma deklareeritud kulud. Kui tavalise juhtimis- ja kontrollisüsteemi jaoks kasutatakse juhusliku valimi valimiseks statistilist valimit, kohaldatakse sellisele kihile vähemalt 30 valimikontrolliühiku põhireeglit, mis võimaldab teha kihi kohta järeldusi. Mittestatistilise valimi puhul kohaldatakse valimite juhendis esitatud valikuvõimalusi.

Samamoodi on mitmest fondist rahastatavate rakenduskavade puhul, kui veamäär on üle 2 % või kui on süsteemi puudujäägid, liikmesriigi huvides rakendada iga fondi suhtes suunatud finantskorrektsioone, mitte kogu rakenduskava mõjutavaid parandusmeetmeid. Seetõttu soovitab komisjon auditeerimisasutusel taotleda iga fondi kohta piisavat kindlust. See tähendab, et mitmest fondist rahastatava rakenduskava jaoks valitud valim annab iga fondi kohta piisavalt tõendusmaterjali. Auditeerimisasutus võib kasutada sel eesmärgil stratifitseerimist fondi alusel, nagu on ette nähtud komisjoni delegeeritud määruse artikli 28 lõikes 10, tagades, et iga kiht on piisava suurusega, et teha kihi kohta järeldus, s.t fondi kohta rakendub 30 valimikontrolliühiku põhireegel. See on eriti oluline juhul, kui mitmest fondist rahastatava rakenduskava puhul oodatakse erinevaid tulemusi.

Kasutades komisjoni valimi koostamise juhendis esitatud vorme, peab auditeerimisasutus esitama iga-aastase kontrolliaruande lisas 10.3 arvutustabelid, eelistatavalt Exceli vormingus,¹² mida on vaja kasutatud valimi koostamise meetodi mõistmiseks. Kui auditeerimisasutus on järginud valimi koostamise meetodit, mida nendes vormides ei ole ette

¹¹ Konverteerimise korral kohaldatakse ühissätete määruse artiklit 133.

¹² Vajaduse korral ja komisjoni audiitorite taotlusel ACL, IDEA või muu sarnase tarkvara arvutilogid.

nähtud, tuleb selle asemel esitada asjakohane arvutusleht. Tagada tuleb kontrolljälg valimi moodustamise kohta.

Punktis 5.3 peab auditeerimisasutus ühtlasi selgitama, kuidas ta on praktikas rakendanud ühissätete määruse artikli 148 lõike 1 ja komisjoni delegeeritud määruse artikli 28 lõike 8 kohaseid rakenduskavade proportsionaalse kontrolli nõudeid.

Eelkõige peaks auditeerimisasutus märkima, millist lähenemisviisi valimi moodustamisele kasutati ühissätete määruse artikli 148 lõikes 1 sätestatud piirangute kontekstis:

- a) valimikontrolli ühikute väljajätmine või
- b) valimikontrolli ühikute asendamine.

Samuti peab auditeerimisasutus esitama prognoositava vea ja täpsuse arvutamise kogu üldkogumi kohta kooskõlas selgitustega, mis on esitatud dokumendis „Valimi moodustamise meetodi juhend auditeerimisasutustele“ (punkt artikli 148 lõike 1 mõju kohta valimi moodustamise meetodile).

Kui auditeerimisasutus on kasutanud komisjoni delegeeritud määruse artikli 28 lõike 9 alusel lubatud lähenemisviisi, peab iga-aastase kontrolliaruande punktis 5.3 olema esitatud **kasutatav osavalimi moodustamise meetodika** valimikontrolli ühiku tasandil ja tuleb kinnitada, et auditeeritud alavalimis avastatud vead, kui need olid olemas, ekstrapoleeriti valimikontrolli ühiku tasandile (tegevus, rakenduskava või maksetaotlus olenevalt kasutatavast valimikontrolli ühikust) enne valimi tulemuste ekstrapoleerimist tervele üldkogumile. Sellisel juhul ja iga-aastase kontrolliaruande tabeli 10.2 koostamisel – veerg „Juhusliku valimi puhul auditeeritud aruandeaasta kulud“ – peab auditeerimisasutus arvestama ainult tegelikult auditeeritud kulusid, mitte valimikontrolli ühikus (nt tegevused, maksetaotlus) deklareeritud kulusid, millele alavalimit rakendati. Selles veerus olevad andmed avaldatakse teavitamise eesmärgil ja need ei sõltu ekstrapoleeritud veamäära arvutamisest valimikontrolli ühiku tasandil, mida tuleks kohaldada valimikontrolli ühiku deklareeritud kogukulude suhtes.

Selles punktis peab auditeerimisasutus esitama ka valitud valimikontrolli ühikute loetelu, märkides iga valimisse kuuluva valimikontrolli ühiku kohta järgmise teabe:

- a) valimiperioodil deklareeritud kulud;
- b) avastatud viga;
- c) asjaomane kiht, kui see on kohaldatav;
- d) mäрге selle kohta, kas valimikontrolli ühik on ettemakse rahastamisvahendile.

Selle nimekirja saab lisada (eraldi lehena) arvutustabeli failis, mis sisaldab juhusliku valiku moodustamise ning summaarse veamäära ja summaarse jääkveamäära aluseks olevaid arvutusi (s.o punkt 10.3).

Lisaks tuleb juhtumite puhul, kus valimisse valiti rahastamisvahendi valimikontrolli ühikud, iga-aastases kontrolliaruandes esitada ka järgmine teave, ideaaljuhul arvutustabeli failis, mis sisaldab üksikasju summaarse jääkveamäära arvutamise kohta:

- a) rahastamisvahendi kogused auditi üldkogumis valimi perioodi kohta (sisalduvad summaarse jääkveamäära arvutuse väärtuses A¹³);
- b) kinnitus selle kohta, kas valimisse kaasati kõik rahastamisvahendi valimikontrolli ühikud üldkogumis. Kui ei, siis peab auditeerimisasutus näitama valimiperioodi kohta kulutuste summat, mis on seotud rahastamisvahendi valimikontrolli ühikutega väljaspool valimit;
- c) käimasoleva hindamisega seotud rahastamisvahendi summa või muud üldkogumist mahaarvatud negatiivsed summad (sisalduvad summaarse jääkveamäära arvutuse väärtuses F);
- d) rahastamisvahendiga seotud finantskorrektsioonid, mis sisalduvad auditeerimisasutuse summaarse jääkveamäära arvutuse väärtuses H.

Eespool osutatud nõutud teabe eesmärk on võimaldada komisjonil hinnata summaarset veamäära / summaarset jääkveamäära ja riski hindamist, välja arvatud rahastamisvahendi ettemaksed, kui need on olemas¹⁴.

5.4 Komisjonile aruandeaastal eurodes deklareeritud kogukulu ja juhusliku valimi aluseks olnud üldkogumi (punktis 10.2 esitatud tabeli veerg A) kooskõlastav võrdlemine. Kooskõlastav võrdlemine hõlmab negatiivseid valimikontrolli ühikuid, kui finantskorrektsioonid on tehtud aruandeaasta kohta.

5.5 Kui on negatiivseid valimikontrolli ühikuid, siis kinnitus selle kohta, et neid käsitatakse eraldi üldkogumina kooskõlas komisjoni delegeeritud määruse (EL) nr 480/2014 artikli 28 lõikega 7. Kõnealuste ühikute auditite põhitulemuste analüüs, keskendudes eelkõige selle kontrollimisele, kas finantskorrektsioonide kohaldamise otsused (mille on teinud kas liikmesriik või komisjon) on kantud sertifitseeritud kulude aastaaruandesse tagasisivõtmise või -nõudmisena.

5.6 Mittestatistilise valimi koostamise korral tuleb lisada põhjused määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 127 lõike 1 kohase meetodi kasutamiseks, audititega hõlmatud tegevuse/kulude protsent, valimi juhuslikkuse (ja seega selle esinduslikkuse) tagamiseks võetud meetmed ning meetmed valimi piisava suuruse tagamiseks, mis võimaldab auditeerimisasutusel esitada põhjendatud auditiarvamuse. Prognoositud veamäär arvutatakse ka mittestatistilise valimi koostamise puhul.

¹³ Vt tabel 2 summaarse jääkveamäära arvutuste kohta käesoleva juhendi punktis IV.4.

¹⁴ Vt Euroopa Kontrollikoja soovitus nr 2a ja punkt 6.35 Euroopa Kontrollikoja 2016. aasta aruandes. Komisjon selgitas Euroopa Kontrollikoja ja auditeerimisasutustele erinevate tehniliste rühmade koosolekul 2017. aasta jooksul, et ta ei nõua auditeerimisasutuselt eraldi auditiarvamust kulude kohta, mis on deklareeritud rahastamisvahendi kohta, ega eraldi/alternatiivset summaarse veamäära arvutamist ilma rahastamisvahendita.

Punktis 5.4 peab auditeerimisasutus esitama valimi aluseks olnud **üldkogumi** väärtuse ning selle summa ja sertifitseerimisasutuse komisjonile seoses aruandeaastaga deklareeritud kulude summa kooskõlastava võrdluse¹⁵.

Valimi koostamiseks kasutatav üldkogum hõlmab komisjonile deklareeritud kulusid tegevuste kohta ühe rakenduskava või rakenduskavade rühma raames aruandeaastal. Valimi aluseks olev üldkogum peab hõlmama kõik tegevused, mille deklareeritud kulud sisalduvad komisjonile valimi koostamise aastal esitatud maksetaotluses, välja arvatud juhul, kui kohaldatakse ühissätete määruse artikli 148 lõiget 1 (vt ka punkt IV.5).

Punktis 5.5 peab auditeerimisasutus kinnitama, et **negatiivseid valimikontrolli ühikuid** on käsitletud eraldi üldkogumina kooskõlas komisjoni delegeeritud määruse artikli 28 lõikega 7. Lisaselgitused negatiivsete valimikontrolli ühikutega tegelemise kohta on esitatud dokumendis „Suunis valimi moodustamise meetodite kohta auditeerimisasutustele“.

Kui auditeerimisasutus tuvastab negatiivses üldkogumis probleeme (nagu ebapiisavad korrektsioonid), peab ta analüüsima nende vigade tõsidust ja ulatust ning kajastama selle hindamise tulemusi oma arvamuses juhtimis- ja kontrollisüsteemi kohta.

Mittestatistilise valimi¹⁶ puhul peab auditeerimisasutus **punktis 5.6** kirjeldama valimi valimise põhjendust, viidates oma professionaalsele hinnangule, regulatiivsetele nõuetele ja kohaldatavatele rahvusvaheliselt tunnustatud auditistandarditele. Auditeerimisasutus peab eelkõige selgitama, kuidas valimi moodustamisel tagati juhuslikkus ja miks ta peab valimit kehtiva auditiarvamuse koostamiseks piisavaks.

5.7 Tegevusauditite põhitulemuste analüüs, milles esitatakse auditeeritud valimikontrolli ühikute arv, vastav veasumma ja -tüüp tegevuse alusel ning avastatud vigade laad, kihtide veamäär ja vastavad põhipuudused või õigusnormide rikkumised, vigade ülemmäär (asjakohasel juhul), põhjused, väljapakutud parandusmeetmed (sh meetmed, mille abil vältida selliseid vigu järgmistes maksetaotlustes) ja mõju auditiarvamusele. Vajaduse korral tuleb esitada lisaselgitused allpool punktides 10.2 ja 10.3 toodud andmete kohta, eelkõige seoses summaarse veamääraga.

5.8 Selgitused aruandeaastaga seotud finantskorrektsioonide kohta, mida sertifitseeriv asutus / korraldusasutus on rakendanud enne raamatupidamise aastaaruande esitamist komisjonile ja mis on saadud tegevusauditite tulemusena, sealhulgas püsivalt määratud või ekstrapoleeritud korrektsioonid, nagu on üksikasjalikult esitatud allpool punktis 10.2.

¹⁵ Lisateabe saamiseks vaadake valimi koostamise juhendit.

¹⁶ Minimaalne regulatiivne nõue 5 % tegevustest ja 10 % kuludest vastab süsteemi kõrge kindlustaseme parimale stsenaariumile. Täiendavad üksikasjad selle kohta on esitatud auditistrateegia suunistes (vt punkt 4.3) EGESIF 14-0011 ja valimi koostamise juhistes.

5.9 Summaarse veamäära ja summaarse jääkveamäära (esitatud allpool punktis 10.2) võrdlus kindlaksmääratud olulisustasemega, et teha kindlaks, kas üldkogumi kohta on esitatud olulisi valeandmeid, ja mõju auditiarvamusele.

5.10 Teave täiendava valimi (nagu on kindlaks määratud määruse (EL) nr 480/2014 artikli 28 lõikes 12), kui see on olemas, auditeerimise tulemuste kohta.

5.11 Üksikasjalikud andmed selle kohta, kas kindlakstehtud probleeme peeti olemuselt süsteemseks, ja võetud meetmete kohta, sealhulgas abikõlbmatute kulude suurus ja nendega seotud mis tahes finantskorrektsioonid.

5.12 Teave varasemate aastate tegevusauditite tulemuste alusel võetud järelmeetmete kohta, eelkõige seoses süsteemse olemusega puudustega.

5.13 Juhtimis- ja kontrollisüsteemi tõhususega seotud tegevusauditite üldiste lõpptulemuste põhjal tehtud järeldused.

Auditeerimisasutus peab tegema kogu vajaliku auditeerimise, et koostada kehtiv auditiarvamus iga aruandeaasta kohta. See hõlmab kõigi juhusliku valimi alusel valitud tegevuste auditeid. Kui auditeerimisasutus ei suuda konkreetset tegevust auditeerida, tuleb iga-aastases kontrolliaruandes esitada üksikasjalik põhjendus, samuti auditeerimisasutuse võetud meetmed olukorra leevendamiseks ja selle mõju auditiarvamusele, sealhulgas vajaduse korral mis tahes kohaldamisala piiramise mõju.

Summaarse veamäära puhul arvesse võetud vead peaksid puudutama tähelepanekuid, mis on esitatud lõplikus auditiaruandes, s.t pärast seda, kui auditeeritavaga peetav äraakuulamismenetlus on lõpetatud.

Kui äraakuulamismenetlus ei olnud enne iga-aastase kontrolliaruande esitamist lõppenud, tuleb see selgelt välja tuua ja kui mõju on oluline, võib auditeerimisasutus professionaalse hinnangu põhjal esitada märkustega järelootuse. Summaarse veamäära arvutamisel tuleks lisada esialgsed vead (tavaliselt auditiaruannete eelnõus märgitud maksimaalsed võimalikud vead)¹⁷.

Punktis 5.7 peab auditeerimisasutus esitama tehtud tähelepanekute kvalitatiivse analüüsi. Tuleb märkida tähelepanekute arv ja liigid, nende tähtsus ning nende algpõhjused (olulised eriti juhul, kui sama tüüpi viga esineb mitu korda, mis viitab potentsiaalsele süsteemi nõrkusele), nii nagu auditeerimisasutus seda hindab.

Kooskõlas projekti kohta tehtud tähelepanekute liikidega tuleks teave esitada struktureeritud andmete kujul SFC2014s (vt ka tabelit, mis on esitatud lisas 5, nagu komisjon ja auditeerimisasutused on ühiselt programmiperioodiks 2014–2020 kokku leppinud).

Punktis 5.8 esitatava teabe puhul tuleb märkida, et kui ühekordne valim mitmest fondist rahastatavatele rakenduskavadele või rakenduskavade rühmale, mis on hõlmatud ühise

¹⁷ Lisateave lõpetamata auditite mõju kohta summaarse veamäära ja summaarse jääkveamäära arvutustele on esitatud punktis IV.5.

juhtimis- ja kontrollisüsteemiga, viib olulise vea määra arvutamiseni, siis tulenev summaarne veamäär ja parandusmeetmed kehtivad kõigi nende rakenduskavade ja/või fondide kohta, isegi kui avastatud õigusnormide rikkumine on seotud ainult ühe rakenduskava või ühe fondiga. Liikmesriigi ülesanne on siiski kaaluda, kuidas asjakohaseid korrektsioone kohaldada, nii et kõigi asjaomaste rakenduskavade ja/või fondide rühma summaarne jääkveamäär oleks 2 % või alla selle.

Punktis 5.9 peab auditeerimisasutus avalikustama summaarse veamäära, mis on arvutatud komisjoni delegeeritud määruse artikli 28 lõike 14 kohaselt.

„Määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 127 lõike 5 punktis a osutatud auditiarvamuse ja auditeerimise aastaaruande jaoks arvutab auditeerimisasutus tegevusauditite tulemuste põhjal koguveamäära, mis on prognoositavate juhuslike vigade ning vajaduse korral süsteemsete vigade ja korrigeerimata anomaalsete vigade summa jagatuna üldkogumiga.“¹⁸

Summaarse veamäära hindamine ja selle mõju auditiarvamuse juhtimis- ja kontrollisüsteem elemendile on esitatud tabeli 1 punktis III.1.

Auditeerimisasutus peab arvutama ja avalikustama ka summaarse jääkveamäära (s.t kinnitatud raamatupidamise aastaaruannetes sisalduva kulude üldkogumi ülejäänud vea) pärast seda, kui on rakendatud auditeerimisasutuse auditeerimistest tulenevaid asjakohaseid finantskorrektsioone. Seejärel tuleb summaarset jääkveamäära võrrelda 2 % olulise künnisega.

2 % ületava summaarse jääkveamäära puhul peab auditiarvamus olema märkustega või ebasoodne, vähemalt kulude seaduslikkuse ja korrektsuse osas, kuid tõenäoliselt ka juhtimis- ja kontrollisüsteemi nõuetekohase toimimise osas (vt punktis III.1 esitatud lisajuhiseid). Liikmesriigilt eeldatakse enne kinnituspaketi esitamist täiendavate (eelkõige ekstrapoleeritud) finantskorrektsioonide rakendamist, et viia oluline jääkrisk (st summaarne veamäär) 2 %ni või alla selle; see on tingimus, mis võimaldab märkusteta arvamust rakenduskava raamatupidamisarvestuses kinnitatud kulude seaduslikkuse ja korrektsuse kohta.

Peale iga-aastase kontrolliaruande punktis 5 esitatud teabe summaarse veamäära ja summaarse jääkveamäära kohta peab summaarne veamäär ja summaarne jääkveamäär olema kirjas ka iga-aastase kontrolliaruande punktis 10.2 olevas tabelis (vt käesoleva dokumendi 2. lisa). SFC2014-s olev moodul sisaldab eespool nimetatud tabelit, mis tuleb täita otse.

Summaarse veamäära ja summaarse jääkveamäära aluseks olevad arvutused tuleb esitada punktis 10. Iga-aastase kontrolliaruande 3. osa Täiendavad selgitused vigade käsitlemise ja lisajuhiste kohta summaarse veamäära ja summaarse jääkveamäära arvutuste kohta on esitatud allpool IV osas.

¹⁸ Kui deklareeritud kulud sisaldavad negatiivseid valimikontrolli ühikuid, tuleb neid käsitleda eraldi üldkogumina. Sel juhul arvutatakse summaarne veamäär positiivsete valimikontrolli ühikute üldkogumi suhtes.

Nagu tuleneb komisjoni delegeeritud määruse artikli 28 lõikest 11 ja kui see on asjakohane, peab auditeerimisasutus selgitama iga-aastase kontrolliaruande **punktis 5.11**, kas peale juhuslike vigade on mõned leitud vead süsteemsed või anomaalsed.

Arvestades finantsmääruste ja ühissätete määruse¹⁹ sätteid raamatupidamise aastaaruande kohta perioodil 2014–2020, **ei ole eelmiste aastate korrigeeritud veamäärad enam asjakohased ja neid ei ole vaja iga-aastases kontrolliaruandes avalikustada**. Järelikult loetakse lõplikuks kõik finantskorrektsioonid, mida rakendati seoses valimisse kuulunud üldkogumi kulutustega, mis on raamatupidamise aastaaruannetes kinnitatud ja mille kohta on esitatud kinnituspakett.

6. Sertifitseeritud kulude aastaaruannete auditid

6.1 Märge sertifitseeritud kulude aastaaruannete auditid teinud asutuste/üksuste kohta.

6.2 Määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 137 kohase raamatupidamise aastaaruannete osade kontrollimiseks kasutatud auditeerimispõhimõtete kirjeldus. See peaks hõlmama viidet süsteemiaudititega (üksikasjalikult kirjeldatud eespool punktis 4) ja tegevusaudititega (üksikasjalikult kirjeldatud eespool punktis 5) seoses tehtud auditeerimisele, mis on asjakohane raamatupidamise aastaaruannetega seotud vajaliku kindlustunde saavutamiseks.

6.3 Märge auditite alusel raamatupidamise aastaaruannete terviklikkuse, täpsuse ja õigsuse kohta tehtud auditite käigus saadud tulemuste kohta, sealhulgas märge raamatupidamise aastaaruannetes tehtud ja väljenduvate finantskorrektsioonide kohta süsteemiauditite ja/või tegevusauditite tulemuste järeltoimingutega.

6.4 Märge selle kohta, kas väljaselgitatud probleeme peeti olemuselt süsteemseks, ja võetud meetmete kohta.

Auditeerimisasutus peab **punktis 6.2** kirjeldama raamatupidamise aastaaruannete auditeerimiseks tehtud auditeerimistegevust ühissätete määruse artikli 137 ja komisjoni delegeeritud määruse artikli 29 alusel ning toetama auditiarvamust raamatupidamise aastaaruannete terviklikkuse, täpsuse ja õigsuse kohta, võttes arvesse komisjoni dokumenti „Juhend raamatupidamise aastaaruannete auditeerimise kohta“ (EGESIF_15_0016) selle ajakohastatud kujul.

Auditeerimisasutus peab selgitama ka sertifitseerimisasutuse ja korraldusasutusega kokkulepitud ajakava ja töökorraldust, mis on vajalik selleks, et auditeerimisasutus saaks oma raamatupidamise aastaaruandeid auditeerida õigel ajal²⁰.

¹⁹ Eriti finantsmääruse artikli 63 lõiked 5 ja 6 ning ühissätete määruse artikli 137 lõige 1.

²⁰ Võttes arvesse ISA 700 punkti A39, esitab auditeerimisasutus arvamuse raamatupidamise aastaaruannete kohta, mis on sertifitseerimisasutuse vastutusel. Järelikult ei ole auditeerimisasutusel võimalik järeldada, et piisav asjakohane auditi tõendusmaterjal on saadud enne, kui raamatupidamise aastaaruanded on koostatud ja juhtkond on nende eest vastutuse võtnud. See tähendab, et auditeerimisasutus saab koostada oma arvamuse

Punktis 6.3 peab auditeerimisasutus selgitama, kuidas ta on teinud järeldused raamatupidamise aastaaruannete terviklikkuse, täpsuse ja õigsuse kohta järgmiste kinnitusallikate alusel:

- süsteemiauditid (eelkõige need, mille tegija on komisjoni delegeeritud määruse artikli 29 lõike 4 kohaselt sertifitseerimisasutus);
- tegevusauditid²¹;
- komisjoni ja kontrollikoja saadetud lõplikud auditaruanded;
- auditeerimisasutuse hinnang liidu vahendite haldaja kinnituse ja iga-aastase kokkuvõtte kohta;
- sertifitseerimisasutuse poolt auditeerimisasutusele esitatud raamatupidamise aastaaruannete projektide kohta tehtud katsete laad ja ulatus ning raamatupidamise aastaaruandes andmete selgitavaks võrdlemiseks ja kontrollimiseks rakendatud täiendavad auditeerimismenetlused.

Mis puudutab viimati nimetatut, siis peab auditeerimisasutus kirjeldama oma lõplikke täiendavaid kontrole, mis tehti sertifitseeritud kulude aastaaruannete projekti kohta enne 15. veebruari regulatiivset tähtaega, nagu on sätestatud eespool osutatud sertifitseeritud kulude aastaaruannete auditeerimise juhendis. Eelkõige peab auditeerimisasutus:

1) iga-aastases kontrolliaruandes sõnaselgelt kinnitama, et ta on kontrollinud sertifitseerimisasutuse tehtud vastavusseviimist raamatupidamise aastaaruannete lisades 2 ja 8 esitatud teabe puhul ning selle vastavust teabele, mille korraldusastus on kokkuvõtlikus aastaaruandes esitanud (eelkõige summale, mis on avalikustatud iga-aastase kokkuvõtte jaotiste A, B ja C tabelites), ning

2) avalikustama ja selgitama võimalikke lahknevusi, mis nende kahe dokumendi vahel leiti.

Auditeerimisasutus peab kirjeldama selles osas tehtud tööd, sealhulgas auditeerimisasutuse hinnangut selle kohta, kas sertifitseerimisasutuse selgitused nendes lisades esitatud korrigeerimiste kohta on piisavad, ning kinnitust vastavuse kohta iga-aastases kontrolliaruandes ja iga-aastases kokkuvõttes avaldatud teabele. Kontrollimisel tuleb eelkõige keskenduda raamatupidamise aastaaruannetes tehtud ja kajastatud finantskorrektsioonidele, mis on süsteemiauditite, tegevusauditite ja täiendavate juhtimiskontrollide järeloimingud, mis

raamatupidamise aastaaruannete kohta alles pärast seda, kui sertifitseerimisasutus on need esitanud korraldusastutusele ja auditeerimisasutusele ning pärast seda, kui korraldusastus on esitanud auditeerimisasutusele omalt poolt liidu vahendite haldaja kinnituse. Auditeerimisasutus peab siiski alustama raamatupidamise aastaaruannete auditeerimist enne seda, kui sertifitseerimisasutus on need lõplikult vormistanud, ja enne korraldusastutuse poolset liidu vahendite haldaja kinnituse esitamist, et tagada piisav aeg oma arvamuse koostamiseks aasta N+2 15. veebruariks. Et protsess oleks sujuv, peavad sertifitseerimisasutus, korraldusastus ja auditeerimisasutus kokku leppima ajakava ja töökorralduse.

²¹ Tegevusauditid võimaldavad kontrollida summade täpsust ja kulude terviklikkust maksetaotlustes (ja hiljem raamatupidamise aastaaruannetes, kui see on õiguspärase ja korrektne). Samuti võimaldab see mis tahes vahendusastutuste kaudu sertifitseerimisasutuse raamatupidamissüsteemist kuni toetusesaaja/tegevuse tasandini kontrollijälje kooskõlastavat võrdlemist. Tegemist on küsimusega, mida praegustes auditites juba käsitletakse.

on tehtud pärast lõpliku vahemaksetaotluse esitamist komisjonile ja enne raamatupidamise aastaaruannete esitamist. **Erilist tähelepanu tuleb pöörata veel hindamisel olevatele summadele ja need avalikustada, nagu on osutatud ühissätete määruse artikli 137 lõikes 2.**

7. Auditeerimisasutuste tegevuse ja auditeerimisasutuse järelevalvetöö koordineerimine

7.1 Auditeerimisasutuse ja vastavalt asjaoludele kõikide määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 127 lõike 2 kohaselt auditeid tegevate muude auditiüksuste tegevuse koordineerimise kirjeldus.

7.2 Auditeerimisasutuse poolt sellis(t)e auditiüksus(t)e suhtes kohaldatava järelevalve- ja kvaliteedikontrollimenetluse kirjeldus.

Punkti 7.1 kohaselt peab menetlus hõlmama auditite kavandamise ja koordineerimise koordineerimist ning auditi tulemuste koordineerimist ja kontrollimist, et jõuda lõplike järeldusteni ja koostada auditiarvamus.

Punkt 7.2 peab hõlmama järelevalvemenetluse kirjeldust, mida auditeerimisasutus kohaldab vajaduse korral teiste auditeerimisasutuste suhtes. Kirjeldus peab sisaldama aruandeaastal tegelikult tehtud järelevalve ülevaadet, võttes arvesse olemasolevaid rahvusvaheliselt tunnustatud auditistandardeid või juhiseid.

Selles osas peab auditeerimisasutus kaaluma INTOSAI auditistandardite²² Euroopa rakendussuuniste suunist nr 25, mis käsitleb teiste audiitorite ja ekspertide töö kasutamist Euroopa kõrgeimates kontrolliasutustes. Selles suunises osutatakse konkreetselt nõuetele, mida tuleb järgida sõltuvalt sellest, kui suures ulatuses tuginetakse teiste audiitorite tehtud tööle auditi igal etapil, kas siis planeerimise eesmärkidel, osana auditi tõendusmaterjalist või kontrollimise lõpus. Menetluste ulatus, mille põhiaudiitor peab tegema, et koguda piisav asjakohane auditi tõendusmaterjal selle kohta, et teise audiitori töö on põhiaudiitori eesmärkide jaoks konkreetse ülesande raames piisav, sõltub nendest auditi etappidest, kus teiste audiitorite tööd võidakse kasutada. Auditeerimisasutuse ülevaade peab olema üksikasjalikum eelkõige juhul, kui tööd kasutatakse auditi tõendusmaterjalina.

Lisajuhised kontserniauditite kohta on esitatud standardis ISSAI 1600,²³ siseaudiitori töö kasutamise kohta standardis ISSAI 1610²⁴ (hõlmab standardit ISA 610) ja audiitori eksperdi töö kasutamise kohta standardis ISSAI 1620²⁵.

²² https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/GUIDELINES/GUIDELINES_ET.PDF

²³ <http://www.intosai.org/issai-executive-summaries/detail/issai-1600-special-considerations-audits-of-group-financial-statements-including-the-work-of-co.html>

²⁴ <http://www.intosai.org/issai-executive-summaries/detail/issai-1610-using-the-work-of-internal-auditors.html>

8. Muu teave

8.1 Vajaduse korral teave auditeerimisasutuse tehtud auditite käigus teatatud pettuste ja avastatud pettusekahtluste kohta (sh muude liikmesriigi või ELi asutuste teatatud juhud, mis on seotud auditeerimisasutuse tehtud tegevusaudititega) ning võetud meetmed.

Iga-aastase kontrolliaruande punktis 8.1 peab auditeerimisasutus näitama, milliseid samme on astunud seoses pettusekahtluse juhtumitega, mis on tuvastatud auditi tegemise käigus kuni iga-aastase kontrolliaruande esitamiseni.

Kõikidest aruandeaastaga seotud pettusekahtluse juhtumitest, mida auditeerimisasutus on avastanud, tuleks teatada riiklikele ja ELi pettusevastastele teenistustele ning mitmest fondist rahastatavate rakenduskavade puhul tuleb ära märkida asjaomane fond.

Iga-aastases kontrolliaruandes peab avalikustama, kas auditeerimisasutuse²⁶ tuvastatud pettusekahtluse juhtumitest on teatatud OLAFile. Pettusekahtlusest peab liikmesriigi määratud ametiasutus OLAFit teavitama kooskõlas ühissätete määruse artikli 122 lõikes 2 ning selle sätetes viidatud delegeeritud määrustes ja rakendusmäärustes toodud nõuetega²⁷.

Kui käimasolevaid uurimisi käsitlevad riiklikud eeskirjad seda lubavad, peab auditeerimisasutus koguma teavet pettuse olemuse kohta ja hindama, kas tegemist on süsteemse olemusega probleemiga, ning kui see on nii, siis kas on võetud leevendavaid meetmeid.

Iga-aastases kontrolliaruandes tuleb vajaduse korral esitada pettuse või pettusekahtlusega seotud finantskorrektsioonide rakendamise seis ja teave komisjonile esitatud vahemaksetaotluse kohta, mis sisaldab korrektsioone.

Lisateave ja suunised meetmete kohta, mida riiklikud ametiasutused (sealhulgas auditeerimisasutused) peavad pettusejuhtumite ennetamise, avastamise ja kõrvaldamise eesmärgil võtma, on kättesaadav aadressil <http://ec.europa.eu/sfc/en/2014/anti-fraud>. ISA 240 kohaselt võivad audiitorid „määrgata olukordi, mis osutavad võimalikule pettusele. Sellistel juhtudel peavad nad viivitamata teavitama asjakohast asutust, et võtta vajaduse korral meetmed ... Audiitor võib järeldada, et võimalik pettus mõjutab kogu süsteemi või üksnes osa sellest või et esineb üks või mitu eraldiseisvat võimalikku pettusejuhtumit. Igal juhul peab ta reageerima kiiresti ja teavitama asjakohaseid asutusi, võttes arvesse kõiki juhtumi(te)ga

²⁵ <http://www.intosai.org/issai-executive-summaries/detail/issai-1620-using-the-work-of-an-auditors-expert.html>

²⁶ Audiitorid teostavad haldus-, mitte kriminaalmenetlusi. Pettusekahtlusega tegevuse konkreetsete asjaolude väljaselgitamisel on nende volituste ja õiguste ulatus seetõttu küllaltki piiratud. Lisaks on kriminaal- ja auditeerimismenetluste peamised eesmärgid erinevad. Tegevusaudit on olemuselt haldusmenetlus, mille eesmärk on projekti rakendamise seaduslikkuse ja korrektsuse hindamine, samas kui kriminaalmenetluse eesmärk on tegevuse avastamine ja uurimine eesmärgiga esitada tõendeid pettusekavatsuse kohta.

²⁷ EU2015/1970-DA, EU2016/568-DA, EU2015/1974-IA

seotud asjaolusid. Audiitor peab avastatud tõendusmaterjali alusel rangelt ja põhjalikult analüüsima olukorda, struktureerima tõendusmaterjali, millel tähelepanek põhineb, ning otsustama, keda teavitada. Esimesena on tõenäoliselt õige teavitada neid, kes vastutavad auditeeritava üksuse juhtimise eest, kui ei ole põhjust arvata, et nad on pettusesse kaasatud. (...) Muul juhul peab audiitor teavitama otse kohtuid, võttes arvesse võimalikke riigisiseseid õigusakte auditi käigus saadud teabe konfidentsiaalsuse kohta. Audiitorid peavad teavitama ka vastutavaid riigi ametiasutusi, kes omakorda peavad teavitama komisjoni (OLAF) õigusnormide rikkumise ja pettusekahtluse juhtumitest kooskõlas kohaldatavate valdkondlike normidega, mis käsitlevad õigusnormide rikkumise juhtumitest teatamist.“²⁸

8.2 Edasised sündmused (asjakohasel juhul), mis toimusid pärast raamatupidamise aastaaruannete esitamist auditeerimisasutusele ja enne iga-aastase kontrolliaruande edastamist komisjonile kooskõlas määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 127 lõike 5 punktiga b ning mida võetakse arvesse kindlustaseme määramisel ja auditeerimisasutuse arvamuse koostamisel.

Järgnevate sündmuste mõiste on võetud rahvusvahelisest auditistandardist 560 koos vajalike kohandustega ühiseks juhtimiseks ühtekuuluvuspoliitika raames. Nimetatud standardis on märgitud, et audiitori üks eesmärgid on „*koguda piisav asjakohane auditi tõendusmaterjal selle kohta, kas finantsaruannete kuupäeva ja audiitori aruande kuupäeva vahel toimunud sündmused, mis nõuavad finantsaruannete muutmist või neis avalikustamist, on nendes finantsaruannetes asjakohaselt kajastatud vastavalt rakendatavale finantsaruandluse raamistikule*“. Jagatud eelarve täitmisel tuleb finantsaruannete all mõista sertifitseerimisasutuse poolt ja vastutusel koostatud sertifitseeritud kulude aastaaruandeid. Finantsaruannete kuupäev vastab kuupäevale, mil sertifitseerimisasutus esitab raamatupidamise aastaaruanded auditeerimisasutusele lõplike kontrollide tegemiseks.

Eelduseks on, et auditeerimisasutus saab raamatupidamise aastaaruanded sertifitseerimisasutuselt enne nende esitamist komisjonile, et ta saaks teha järelduse nende terviklikkuse, täpsuse ja õigsuse kohta. Nende raamatupidamise aastaaruannete vastuvõtmise ja auditiarvamuse koostamise vahelisel perioodil võib auditeerimisasutus teada saada sündmustest, mis mõjutavad raamatupidamise aastaaruannetes avaldatud summasid, eelkõige seaduslike ja korrektsetena deklareeritud kulusid.

Sel eesmärgil peab auditeerimisasutus „*tegema auditiprotseduurid, mis on välja töötatud piisava asjakohase auditi tõendusmaterjali kogumiseks selle kohta, et identifitseeritud on kõik finantsaruannete [sertifitseeritud kulude aastaaruannete] kuupäeva ja audiitori aruande [iga-aastase kontrolliaruande] kuupäeva vahel toimunud sündmused, mis nõuavad finantsaruannete [sertifitseeritud kulude aastaaruannete] muutmist või neis avalikustamist*“. Standardis ISA 560 on samuti ette nähtud, et „*siiski ei oodata audiitorilt täiendavate auditiprotseduuride läbiviimist asjaolude suhtes, mille kohta varem rakendatud auditiprotseduurid on andnud rahuldavad kokkuvõtted*“.

²⁸ Käsiraamat „Liikmesriikide audiitorite roll pettuste ennetamisel ja avastamisel“

(<https://ec.europa.eu/sfc/sites/sfc2014/files/Handbook%20the%20Role%20of%20Member%20states%27auditors%20in%20fraud%20prevention%20and%20detection%205BEN%5D.doc>)

Teatavatel järgnevatel sündmustel võib olla oluline mõju juhtimis- ja kontrollisüsteemide toimimisele ja/või kvalifitseerimisele (märkustega või eitava arvamuse korral) ning seetõttu peab auditeerimisasutus seda arvesse võtma. Need sündmused võivad olla seotud positiivsete meetmetega (nt parandusmeetmed, mis võeti pärast seda, kui sertifitseerimisasutus oli koostanud sertifitseeritud kulude aastaaruanded, ja enne seda, kui need komisjonile esitati) või omada negatiivset mõju (nt süsteemi puudused või sel perioodil leitud vead).

Kui asjakohane, tuleks arvesse võtta muud aruandeaastaga seotud riiklikku või ELi auditeerimistegevust.

Mitme fondist rahastatavate rakenduskavade puhul tuleb iga järgneva sündmuse puhul, millest on teatatud, ära näidata asjakohane fond.

Lisaks palutakse auditeerimisasutusel punktis 8 kokku võtta auditeerimistegevus ja tulemused selle andmete usaldusväärsuse kohta, mis põhinevad KR6 süsteemiaudititel (eelkõige tulemuslikkusega seotud andmete usaldusväärsuse aspekt), mis tahes konkreetsetel temaatilistel audititel tulemuslikkusega seotud andmete usaldusväärsuse kohta ja tegevusaudititel.

9. Üldine kindlustase

9.1 Märge juhtimis- ja kontrollisüsteemi nõuetekohase toimimisega seoses saavutatud üldise kindlustaseme kohta ja selgitus, kuidas selline tase saadi süsteemiauditite tulemusi (esitatud allpool punktis 10.1) ja tegevusauditite tulemusi (esitatud allpool punktis 10.2) kombineerides. Asjakohasel juhul peab auditeerimisasutus võtma arvesse ka asjakohasel aruandeaastal liikmesriikides või liidus saadud muid auditeerimistulemusi.

9.2 Mis tahes rakendatud leevendusmeetmete, nt finantskorrektsioonide hindamine ja nii süsteemi kui ka rahalisest vaatenurgast vajalike täiendavate parandusmeetmete hindamine.

Üldise kindluse jaoks peab auditeerimisasutus **punktis 9.1** märkima:

- Raamatupidamisarvestuse kindlus põhineb raamatupidamise aastaaruannete auditite tulemustel (ja muudel asjakohastel teabeallikatel, nagu on kirjeldatud punktis 6.3) ning selle kohta tehtud järeldused tuleb avaldada punktis 6.3²⁹.
- Kulude seaduslikkuse ja korrektsuse kinnitus põhineb tegevusaudititest tuleneval summaarsel veamääral, võttes arvesse nõutavate korrektsioonide rakendamist enne raamatupidamise aastaaruannete esitamist (st summaarne jääkveamäär, vt punkt 5 eespool).
- Juhtimis- ja kontrollisüsteemi nõuetekohase toimimise kindlus põhineb nii süsteemiauditite (süsteemihinnang, vt eespool punkt 4) kui ka tegevusauditite (summaarne veamäär, vt punkt 5 eespool) kombineeritud tulemustel.

²⁹ Raamatupidamise aastaaruannetega seotud auditiarvamuse kohta leiab lisajuhiseid ajakohastatud komisjoni dokumendist „Raamatupidamise aastaaruannete auditeerimise juhend“ (EGESIF 15_0016_02).

Mitme fondist rahastatavate rakenduskavade puhul peaks auditeerimisasutus kinnitama, et tehtud järeldused kehtivad kõigi fondide kohta, või erinevuste korral selgitama, kuidas nad iga fondi kohta järelduse tegid, tuginedes nende tehtud auditeerimise tulemuste analüüsile.

Üldine kindlustase kajastub auditiarvamuses (vt allpool III punkt), millele auditeerimisasutus võib käesolevas punktis viidata.

Punkti 9.2 puhul soovitatakse auditeerimisasutusel kirjeldada liikmesriigi võetud parandusmeetmeid, mis põhinevad süsteemiauditite tulemustel ja auditeerimisasutuse esitatud tegevusaudititel.

Üldiselt kinnitab olulisuse taset ületav summaarne veamäär puudujääke juhtimis- ja kontrollisüsteemis (peamiselt KR4 tasemel, juhtimiskontrollides, kuid võib-olla ka muude oluliste nõuete puhul). Sel juhul ja eelkõige juhul, kui juhtimis- ja kontrollisüsteem on liigitatud 3. või 4. kategooriasse, peab auditeerimisasutus oluliste vigade riski leevendamiseks ka tulevaste maksetaotluste puhul soovitama vastutavatel asutustel rakendada tervendamismeetmeid koos vajalike parandusmeetmetega, mis moodustavad tegevuskava, mis tuleb ellu viia selgetel tähtaegadel enne järgmist kinnituspaketti ja võttes meetmeid tuvastatud puuduste kõrvaldamiseks. Kui see on juba kindlaks määratud, tuleb parandusmeetmete kava iga-aastases kontrolliaruandes (ja korraldusasutuse poolses liidu vahendite haldaja kinnituses) selgelt ja lühidalt kirjeldada. Kui see ei ole veel kindlaks määratud, tuleb avalikustada vähemalt peamised soovitatavate parandusmeetmete valdkonnad (parandusmeetmete kava ja selle rakendamise üksikasjad tuleb sel juhul esitada järgmises iga-aastases kontrolliaruandes, välja arvatud juhul, kui komisjon seda varem nõuab).

III. AUDITEERIMISASUTUS ESITAB IGAL AASTAL IGA RAKENDUSKAVA JAOKS JUHTNÖÖRID AUDITIARVAMUSE KOHTA

1. Auditiarvamus

Auditiarvamus, mille auditeerimisasutus esitab igal aastal iga rakenduskava kohta kooskõlas ühissätete määruse artikli 127 lõikega 5 põhineb saadud auditi tõendusmaterjali järeldustel. Komisjoni rakendusmääruse VIII lisas on esitatud auditiarvamuse vorm, mida tuleb kasutada ja mis hõlmab kolme kindluskomponenti (raamatupidamisarvestus, rakenduskava aasta raamatupidamisarvestusse kantud kulude seaduslikkus ja korrektsus ning juhtimis- ja kontrollisüsteemi toimimine). Ette nähakse kolme liiki arvamusi:

- märkusteta järeldusotsus;
- märkustega järeldusotsus (kas piiratud või olulise mõjuga);
- eitav järeldusotsus.

Auditeerimisasutus esitab iga-aastases kontrolliaruandes oma auditiavamuse iga rakenduskava kohta ja struktureeritud andmetena SFC 2014s, näidates ära võimalikud erinevad kindlustasemed iga kolme eespool nimetatud osa kohta.

Kui välja on antud märkusteta järelausotsus, kehtib see ilma eranditeta auditiarvamuse kõigi kolme osa kohta.

Muude arvamuste liikide puhul, st märkustega järelausotsuse või eitava järelausotsuse puhul, peaks auditeerimisasutus auditiarvamuses märkima, millist kolmest osast või nende kombinatsiooni (raamatupidamisarvestus, seaduslikkus ja korrektsus, juhtimis- ja kontrollisüsteem) see puudutab.

Kogemuste põhjal näitab alljärgnev tabel kõige sagedamini teatatud olukordades seost auditiarvamuse (mis on seotud juhtimis- ja kontrollisüsteemi nõuetekohase toimimisega ning kulude seaduslikkuse ja korrektsusega) ning süsteemiaudititest ja tegevusaudititest tehtud järelaususte vahel. **See tabel on ainult indikatiivne ja eeldatakse, et auditeerimisasutus kasutab oma professionaalset hinnangut, eriti olukordade puhul, mida allpool ei ole ette nähtud, või juhul, kui auditeerimisasutus on kindlaks teinud konkreetsed kergendavad asjaolud, tuginedes auditi tõendusmaterjalile.** Tabelis näidatud parandusmeetmed võivad puudutada finantskorrektsioone (mille eesmärk on vähendada summaarset jääkveamäära 2 %ni või alla selle) või süsteemi/menetlust puudutavaid parandusi, et saada jagu juhtimis- ja kontrollisüsteemi puudustest ning vältida samaväärse õigusnormide rikkumise kordumist või nende mõlema kombinatsiooni.

Tabel 1. Juhtimis- ja kontrollisüsteemi, seaduslikkuse/korrektuse ja raamatupidamisarvestuse³⁰ kindlust väljendavaid osasid puudutavad eeldatavad auditiarvamuse liigid, võttes arvesse kõiki kättesaadavaid auditi tulemusi ja osutades vajalikele parandusmeetmetele.

Auditiarvamuse liik	Auditiarvamuse osa ja üldine kindlus				Vajalikud parandusmeetmed (arvestades auditeerimisasutuse järeltulemusi iga-aastases kontrolliaruandes) (kas finantskorrektsioonid või süsteemi/menetlust puudutavad parandused või mõlemad)
	Juhtimis- ja kontrollisüsteemi toimimine (süsteemiauditite tulemused, mis on kinnitatud või muudetud tegevusauditite tulemustega – summaarne veamäär ja/või parandused juhtimis- ja kontrollisüsteemi puuduste ületamiseks)		Raamatupidamisarvestuses tõendatud kulude seaduslikkus ja korrektus	Raamatupidamise aastaaruanded	
	Süsteemiauditite tulemused	TER (Tegevusauditite tulemused)	RTER (summaarset veamäära leevendatakse rakendatud finantskorrektsioonidega enne raamatupidamise aastaaruannete esitamist komisjonile)		
1 – Märkusteta	Süsteem kategoorias 1 või 2	ja summaarne veamäär ≤ 2 %	ja summaarne jääkveamäär ≤ 2 %	ja korrigeerimised, mis tu raamatupidamise aastaaru ≤ 2 %	Valimi üksikute vigade korrigeerimised
2 – Märkustega (piiratud mõjuga märkus)	Süsteem kategoorias 2	ja/või 2 % < summaarne veamäär ≤ 5 %	Ei kohaldata ³¹	Ei kohaldata ⁴⁴	Valimi üksikute vigade korrigeerimised Parandused juhtimis- ja kontrollisüsteemi puuduste kõrvaldamiseks
3 – Märkustega (olulise mõjuga)	Süsteem kategoorias 3	ja/või 5 % < summaarne	ja/või summaarne jääkveamäär > 2 %	ja/või korrigeerimised mis tuleb	Ekstrapoleeritud finantskorrektsioonid, et viia summaarne jääkveamäär võrdseks 2 %ga või alla

³⁰ Raamatupidamise aastaaruannetega seotud kindluse kohta leiab lisajuhiseid ajakohastatud komisjoni dokumendist „Sertifitseeritud kulude aastaaruannete auditeerimise juhend“ (EGESIF 15_0016).

³¹ Seaduslikkuse/korrektuse ja raamatupidamisarvestuse kindluse osas on auditiarvamus kas märkustega/eitav (jääkvea oluline tase) või mitte. Mis tahes korrigeerimisi või jääkviga, mis ületab raamatupidamise aastaaruannetes kinnitatud kulude olulisust, peetakse olemuslikult oluliseks küsimuseks.

Auditiarvamuse liik	Auditiarvamuse osa ja üldine kindlus				Vajalikud parandusmeetmed (arvestades auditeerimisasutuse järeltulemuste iga-aastases kontrolliaruandes) (kas finantskorrektsioonid või süsteemi/menetlust puudutavad parandused või mõlemad)
	Juhtimis- ja kontrollisüsteemi toimimine (süsteemiauditite tulemused, mis on kinnitatud või muudetud tegevusauditite tulemustega – summaarne veamäär ja/või parandused juhtimis- ja kontrollisüsteemi puuduste ületamiseks)		Raamatupidamisarvestuses tõendatud kulude seaduslikkus ja korrektsus	Raamatupidamise aastaaruanded	
	Süsteemiauditite tulemused	TER (Tegevusauditite tulemused)	RTER (summaarset veamäära leevendatakse rakendatud finantskorrektsioonidega enne raamatupidamise aastaaruannete esitamist komisjonile)		
märkus)		veamäär ≤ 10 %		raamatupidamise aastaaruannetes ≤ 2 %	selle, võttes arvesse auditeerimisasutuse auditite tulemusel juba kohaldatud korrektsioone (sealhulgas valimisse kuuluvate üksikute vigade korrektsioonid). + korrigeerivate meetmete plaan juhtimis- ja kontrollisüsteemi puuduste kõrvaldamiseks + vajalike paranduste rakendamine mis tuleb raamatupidamise aastaaruannetes teha
4 – Eitav	Süsteem kategoorias 4	ja/või summaarne veamäär > 10 %	ja/või summaarne jääkveamäär > 2 %	ja/või korrigeerimised mis tuleb raamatupidamise aastaaruannetes > 2 %	

Tabelis 1 on esitatud juhised, kuidas hinnata auditiarvamuse kolme osa kindlustaset lihtsate olukordade puhul. Näiteks kui auditeerimisasutus leiab, et juhtimis- ja kontrollisüsteem kuulub 1. või 2. kategooriasse ning nii summaarne veamäär kui ka summaarne jääkveamäär on alla 2 % olulisuse taset või sellega võrdne, võib auditiarvamus juhtimis- ja kontrollisüsteemi ning seaduslikkuse ja korrektsuse kohta olla märkusteta (välja arvatud juhul, kui auditeerimisasutus leiab, et 2. kategooriasse liigitatud juhtimis- ja kontrollisüsteemi nõutavad parandused ja parandusmeetmed väärivad märkust).

Auditiarvamuse koostamisel peab auditeerimisasutus siiski arvestama auditiarvamuse iga osa kohta saadud eri kindlustasemeid ja auditi tulemusi. Kui auditiarvamuse koostamise ajal on süsteemi / seaduslikkuse ja korrektsuse tasandil võetud parandusmeetmeid, võib auditeerimisasutus oma esialgse hinnangu kättesaadavate audititulemuste ja saadud tõendite alusel uuesti üle vaadata. Ilmneda võivad mitmed juhtumid:

- Kui juhtimis- ja kontrollisüsteem liigitatakse 1. või 2. kategooriasse ning summaarne veamäär on üle 2 %, siis näitab see, et hoolimata auditeerimisasutuse tehtud süsteemiaudititest tulenevast positiivsest hinnangust ei ole juhtimis- ja kontrollisüsteem praktikas piisavalt tõhus, et hoida ära, avastada ja parandada õigusnormide rikkumist. Seetõttu peetakse märkustega auditiarvamust üldiselt juhtimis- ja kontrollisüsteemi jaoks sobivaks (võimalik, et vaid piiratud määrga, kui teatatud summaarne veamäär on vahemikus 2–5 %; siiski kui summaarne jääkveamäär on üle 2 %, loetakse, et märkusel on oluline mõju seaduslikkusele ja korrektsusele).
- Siiski juhul, kui liikmesriik on enne iga-aastase kontrolliaruande lõplikku vormistamist võtnud asjakohaseid parandusmeetmeid (st individuaalseid või ekstrapoleeritud finantskorrektsioone, et summaarne jääkveamäär oleks alla 2 % või sellega võrdne), võib auditeerimisasutus välja anda piiratud määrga märkustega järeldusotsuse vaid juhtimis- ja kontrollisüsteemis vajalike paranduste tõttu, samas kui seaduslikkuse ja korrektsuse aspekt ei vääri märkust (summaarne jääkveamäär on toodud alla 2 % või on sellega võrdne).
- Teise võimalusena, kui lisaks nõutavatele finantskorrektsioonidele peetakse vajalikuks ja võetakse parandusmeetmeid, mille tulemuseks on parandused juhtimis- ja kontrollisüsteemi puuduste kõrvaldamiseks (olenevalt vigade laadist ja tüübist, mille tulemusel on summaarne veamäär üle 2 %, ja summaarse veamäära tõsidusest), võib esitada märkusteta järeldusotsuse (seda nii juhtimis- ja kontrollisüsteem kui ka seaduslikkuse ja korrektsuse osas).
- Olulise määrga märkustega järeldusotsus tuleb avaldada, kui juhtimis- ja kontrollisüsteem liigitati 3. kategooriasse ja/või summaarne veamäär on üle 5 %. Märkus võib siiski piirduda juhtimis- ja kontrollisüsteemiga, kui summaarne jääkveamäär viidi 2 %ni või madalamale asjakohaste (individuaalsete ja/või ekstrapoleeritud) finantskorrektsioonide abil enne kinnituspaketi esitamist komisjonile. Kui auditeerimisasutusel on lisaks piisavalt tõendeid süsteemi puudustega

seotud parandusmeetmete tõhusa rakendamise kohta ning kui ta võib nende tõhusat rakendamist enne juhtimis- ja kontrollisüsteemi lõplikku vormistamist isegi testida, võib auditeerimisasutus otsustada väljastada üldise märkusteta järeldusotsuse. Teise võimalusena, kui süsteemi puudustega seotud parandusmeetmeid ei võeta, eeldatakse, et auditiarvamus jääb juhtimis- ja kontrollisüsteemi märkuse tõttu märkusega järeldusotsuseks, isegi kui summaarne jääkveamäär on viidud 2 %ni või madalamale, kuna juhtimis- ja kontrollisüsteem jätkab selliste kulude tekitamist, mille vea risk on suurem kui 5 %.

- Kui auditeerimisasutus tuvastab raamatupidamisarvestuses olulisi vigu, peaks arvamus olema märkustega, isegi kui juhtimis- ja kontrollisüsteem kuulub 1. või 2. kategooriasse ning nii summaarne veamäär kui ka summaarne jääkveamäär on alla 2 % olulisuse taseme või sellega võrdsed. Praegusel juhul puudutab märkus ainult raamatupidamisarvestuse terviklikkust, täpsust ja õigsust.

2. Auditiarvamuse liigid

Märkusteta arvamus

Minu arvates ja tehtud auditile tuginedes:

- annab sertifitseeritud kulude aastaaruanne määruse (EL) nr 480/2014 artikli 29 lõike 5 kohase õige ja õiglase ülevaate;
- sertifitseeritud kulude aastaaruandes esitatud kulud, mille hüvitamist komisjonilt on taotletud, on õiguspärased ja nõuetekohased;
- kasutusele võetud juhtimis- ja kontrollisüsteem toimib nõuetekohaselt.

Auditeerimine ei sea kahtluse alla liidu vahendite haldaja kinnituses esitatud väiteid.

[Auditeerimisasutus võib lisada ka asjaolu rõhutamise, mis ei mõjuta tema arvamust, nagu on kehtestatud rahvusvaheliselt tunnustatud auditeerimisstandarditega. Erandjuhtudel võib ette näha arvamuse avaldamisest loobumise.]

Märkustega arvamus

Minu arvates ja tehtud auditile tuginedes:

- sertifitseeritud kulude aastaaruanne annab määruse (EL) nr 480/2014 artikli 29 lõike 5 kohase õige ja õiglase ülevaate;
- sertifitseeritud kulude aastaaruandes esitatud kulud, mille hüvitamist komisjonilt on taotletud, on seaduslikud ja korrektsed;

– kasutusele võetud juhtimis- ja kontrollisüsteem toimib nõuetekohaselt,

välja arvatud järgmised aspektid [üleliigne maha tõmmata]:

sertifitseeritud kulude aastaaruannetega seotud olulistes küsimustes: ...

ja/või [üleliigne maha tõmmata]

sertifitseeritud kulude aastaaruannetesse kantud selliste kulude seaduslikkus ja korrektsus, mille hüvitamist on komisjonilt taotletud: ...

ja/või [üleliigne maha tõmmata] juhtimis- ja kontrollisüsteemi toimimisega seotud olulistes küsimustes:

Seega on minu hinnangul mittevastavus(t)e mõju [piiratud]/[oluline]. [üleliigne maha tõmmata]

Mõju vastab [summa eurodes ja %] deklareeritud kogukuludest. Euroopa Liidu sellekohane panus on seega [summa eurodes].

Auditeerimine ei sea / seab [üleliigne maha tõmmata] kahtluse alla liidu vahendite haldaja kinnituses esitatud väiteid.

[Kui tehtud audit seab kahtluse alla liidu vahendite haldaja kinnituses esitatud väiteid, peab auditeerimisasutus esitama siin seda järeldust põhjendavad asjaolud.]

[Auditeerimisasutus võib lisada ka asjaolu rõhutamise, mis ei mõjuta tema arvamust, nagu on kehtestatud rahvusvaheliselt tunnustatud auditeerimisstandarditega. Erandjuhtudel võib ette näha arvamuse avaldamisest loobumise.]

Auditeerimisasutus peab:

- märkusi täpsustama ja selgitama;
- hindama nende mõju: piiratud või oluline;
- mõju arvuliselt väljendama deklareeritud kulude suhtes ja absoluutarvudes.

Üldiselt vastab mõju arvuline väärtus summaarsele jääkveamäärale (protsentides) korrutatuna raamatupidamise aastaaruannetes kinnitatud kuludega (summana), välja arvatud juhul, kui märkus on seotud ainult raamatupidamisarvestusega. Sellisel juhul on mõju arvuline väärtus kogu summa, mille auditeerimisasutus on raamatupidamisaruandes ekslikuks tunnistanud.

Lisaks, kui märkus puudutab ainult juhtimis- ja kontrollisüsteemi (osa), soovitatakse auditeerimisasutusel märkida raamatupidamisaruandesse kantud summad, mis on seotud

juhtimis- ja kontrollisüsteemiga (selle osaga juhtimis- ja kontrollisüsteemist) ning hinnata märkusega seotud summasid³².

Nagu eespool punktis III.1 esitatud tabelis märgitud, peetakse juhtimis- ja kontrollisüsteemi märkuse mõju piiratud mõjuks hindamist asjakohaseks, kui see on seotud õigusnormide rikkumisega (mida ei ole veel raamatupidamisarvestuses korrigeeritud) üle 2 %, kuid alla 5 % raamatupidamise aastaaruannetes tõendatud kogukuludest. Kui õigusnormide rikkumised on 5 % raamatupidamise aastaaruandes tõendatud kogukulust või ületavad seda, tuleb asjakohasele märkusele anda hinnang „oluline“. Sama põhjendus kehtib siis, kui auditeerimisasutusel ei ole võimalik õigusnormide rikkumiste täpset summat kindlaks määrata ja kasutatakse kindlat määra. Nii võib juhtuda süsteemi puuduste korral.

Mis puudutab märkust seaduslikkuse ja korrektsuse kohta, siis kõikidel juhtudel, kui summaarne jääkveamäär on üle 2 %, loetakse mõju oluliseks. Samamoodi peetakse igasugust märkust raamatupidamisarvestuse kohta olulist mõju omavaks.

Nagu käesolevas osas selgitatud, peab auditeerimisasutus selgelt teatama, kas märkus on seotud raamatupidamisarvestusega, kulude seaduslikkuse ja korrektsusega või juhtimis- ja kontrollisüsteemiga.

Mitmest fondist rahastatavate rakenduskavade puhul ja kui olukord on erinev olenevalt fondist, peab auditeerimisasutus märkima, kas ja kuidas märkused iga fondi kohta kehtivad.

Eitav järeldusotsus:

Minu arvates ja tehtud auditile tuginedes:

- annab sertifitseeritud kulude aastaaruanne määruse (EL) nr 480/2014 artikli 29 lõike 5 kohase õige ja õiglase ülevaate / ei anna sertifitseeritud kulude aastaaruanne määruse (EL) nr 480/2014 artikli 29 lõike 5 kohast õiget ega õiglast ülevaadet [üleliigne maha tõmmata];
- sertifitseeritud kulude aastaaruandesse kantud kulud, mille hüvitamist komisjonilt on taotletud, on / ei ole [üleliigne maha tõmmata] seaduslikud ja korrektsed;
- kasutusele võetud juhtimis- ja kontrollisüsteem toimib / ei toimi [üleliigne maha tõmmata] nõuetekohaselt.

Eitav järeldusotsus tugineb järgmistel aspektidel [üleliigne maha tõmmata]:

sertifitseeritud kulude aastaaruannetega seotud olulistes küsimustes:

ja/või [üleliigne maha tõmmata]

sertifitseeritud kulude aastaaruannetesse kantud selliste kulude seaduslikkus ja korrektsus,

³² Seda saab teha näiteks summaarse veamäära, kindla määra jne alusel.

mille hüvitamist on komisjonilt taotletud: ...

ja/või [üleliigne maha tõmmata]

juhtimis- ja kontrollisüsteemi toimimisega seotud olulistest küsimustes: ...

Tehtud audit seab kahtluse alla liidu vahendite haldaja kinnituses esitatud väited järgmiste asjaolude puhul:

[Auditeerimisasutus võib lisada ka asjaolu rõhutamise, mis ei mõjuta tema arvamust, nagu on kehtestatud rahvusvaheliselt tunnustatud auditeerimisstandarditega. Erandjuhtudel võib ette näha arvamuse avaldamisest loobumise.]

Ülaltoodud selgitused märkuste mõju arvulise väljendamise kohta kehtivad ka eitavate järeldusotsuste puhul.

Lisaks eeldatakse, eriti märkustega või eitava järeldusotsuse korral, et auditeerimisasutus näitab asjaomaste ametiasutuste kavandatud või võetud parandusmeetmeid. Auditeerimisasutus peab jälgima, kas neid meetmeid on tegelikult rakendatud ja andma järgmisel aastal rakendamise kohta aru iga-aastase kontrolliaruande punktides 4.5 ja 5.12.

Auditiarvamuse koostamisel ja kindlustaseme määramisel tuleb asjakohasele professionaalsele hinnangule tuginedes otsustada, kas tähelepanekute tõsidus õigustab märkustega või eitavat arvamust.

Auditi ulatuse piirangud

Ulatuse piirang tuleks välja anda juhul, kui välistele teguritele³³ tuginedes ei ole auditeerimisasutus võimeline tegema kõiki vajalikke auditeerimistöid, mis olid kavandatud ning mis oleksid võimaldanud tal koostada kehtiva ja põhjendatud auditiarvamuse ükskõik millise selle kolme osa kohta.

Kui **ulatuse piirangut** peetakse vajalikuks, peaks auditeerimisasutus hindama mõju (kui seda on) raamatupidamise aastaaruannetes tõendatud kuludele³⁴. Kui mõju hinnatakse oluliseks, ei ole võimalik esitada märkusteta arvamust. Auditeerimisasutus peab sellistel juhtudel esitama märkustega järeldusotsuse või erandjuhtudel kaaluma arvamuse avaldamisest loobumist.

Arvamuse avaldamisest loobumine

Erandjuhtudel võib auditeerimisasutus arvamuse avaldamisest loobuda. See on nii ainult siis, kui auditeerimisasutus ei suuda auditeerida raamatupidamisaruandeid (vt allpool

³³ Näiteks auditeeritava keeldumine dokumentidele juurdepääsu võimaldamisest.

³⁴ Hinnangu aluseks võivad olla raamatupidamisarvestuses olevad summad, mille puhul ei olnud võimalik vajalikku auditit teha.

nullaruandlus), deklareeritud kulusid või juhtimis- ja kontrollisüsteemi toimimist väliste tegurite tõttu, mis ei kuulu auditeerimisasutus ülesannete hulka. Sellistel juhtudel peab auditeerimisasutus selgitama, miks tal ei olnud võimalik auditiarvamust koostada.

Loobumise võib sõnastada järgmiselt.

Võttes arvesse eespool olevas punktis kirjeldatud asjaolu olulisust, ei olnud mul võimalik koguda piisavat asjakohast auditi tõendusmaterjali, mis moodustaks auditiarvamuse aluse. Seetõttu ei avalda ma auditiarvamust järgmis(t)e osa(de) ulatuse piirangu tõttu:

– raamatupidamise aastaaruanne;

ja/või [üleliigne maha tõmmata]

– komisjonile hüvitise taotlemiseks esitatud kulude seaduslikkus ja korrektsus;

ja/või [üleliigne maha tõmmata]

– juhtimis- ja kontrollisüsteemi toimimine.

Arvamuse avaldamisest loobumine, kui aruandeaasta jooksul ei ole komisjonile kulusid deklareeritud:

Kui komisjonile ei ole aruandeaasta kohta kulusid deklareeritud ja kui korraldusasutus ei esita raamatupidamisarvestuses ühissätete määruse artikli 41 lõike 1 alusel rahastamisvahenditele makstud rakenduskavade osamakseid ega ühissätete määruse artikli 131 lõike 4 kohaseid riigiabi ettemakseid, peetakse asjakohaseks **arvamuse avaldamisest loobuda** (mis hõlmab arvamuse kõiki kolme osa).

See kehtib isegi siis, kui auditeerimisasutus on juba mõned süsteemiauditid teinud. Nende auditite tulemused tuleb esitada iga-aastase kontrolliaruande 4. jaos. Kuna aga raamatupidamisarvestuses ei ole ühtegi summat kinnitatud, peetakse asjakohaseks arvamuse avaldamisest loobumist (raamatupidamise aastaaruande ja seaduslikkuse ja korrektsuse tõttu).

Seda lähenemisviisi ei kohaldata juhul, kui aruandeaasta kohta on komisjonile teatatud piiratud kuludest. Sellistel juhtudel peaks auditeerimisasutus väljastama auditiarvamuse, tuginedes oma tehtud auditeerimisele.

3. Mitmest fondist rahastatavad rakenduskavad, ühised süsteemid ja erinevad auditiarvamused rakenduskavade kaupa

Mitmest fondist rahastatava rakenduskava puhul kehtib auditiarvamus kõikide selle rakenduskavaga hõlmatud fondide kohta.

Mitme ühisesse juhtimis- ja kontrollisüsteemi rühmitatud ja hõlmatud rakenduskava puhul võimaldab ühissätete määrus auditeerimisasutusel esitada ühe summaarse veamäära, mis

põhineb ühel valimil, mis hõlmab neid rühmitatud rakenduskavasid, ning ühe rühmitatud rakenduskavade iga-aastase kontrolliaruande. Iga rakenduskava kohta tuleb ühissätete määruse artikli 127 lõike 5 kohaselt välja anda eraldi auditiarvamused³⁵. Auditiarvamuse tüüp võib hoolimata rakenduskavade rühmitamisest eri rakenduskavadel olla erinev. Tõepoolest, kui süsteemiauditite või ühise juhtimis- ja kontrollisüsteemi juhuslikus valimis leitud vigade analüüs näitab, et ühel (või mõnel) ühise süsteemiga hõlmatud rakenduskaval on konkreetseid puudusi, võib auditeerimisasutus kaaluda erineva auditiarvamuse tegemist selle (nende) konkreetse(te) rakenduskava(de) kohta³⁶. Sel eesmärgil lubab SFC2014 auditeerimisasutusel lisada ühise juhtimis- ja kontrollisüsteemi raames iga rakenduskava kohta erinevaid auditiarvamusi. Auditeerimisasutuselt oodatakse iga-aastases kontrolliaruandes selgitusi auditi tõendusmaterjalide ja tähelepanekute kohta, mis toetavad diferentseeritud auditiarvamusi ühise juhtimis- ja kontrollisüsteemi raames.

4. Puudulikud auditiarvamused

Komisjon käsitleb puudulike auditiarvamustena muu hulgas järgmisi juhtumeid:

- märkusteta järeldusotsus, kuigi võrdlusaasta eelarveaastaks ei ole komisjonile kulusid deklareeritud (vt ka eespool nimetatud arvamuse avaldamisest loobumine);
- märkusteta järeldusotsus, kuigi võrdlusaasta eelarveaasta kulude tegevusaudititeid ei tehtud;
- märkusteta järeldusotsus, kuigi auditeerimisasutus ei ole kontrollinud valimisse kuuluvate tegevuste olulist osa (oluline mõju summaarsele veamäärale);
- märkusteta arvamus, kuigi summaarne veamäär ületas olulisustaset ja/või süsteemiauditites leiti märkimisväärseid puudusi ning riigi ametiasutused ei olnud võtnud enne auditiarvamuse avaldamist asjakohaseid parandusmeetmeid (vrd käesoleva juhendi punkt II.5);
- ulatuse piiramine, kui auditeerimisasutus leiab, et tegevusauditite valim ei ole representatiivne ja auditeerimisasutus ei ole oma valimit laiendanud / täiendavat valimit koostanud;
- arvamuse avaldamisest loobumine, sest tegevusauditite / muude auditite ärakuulamisemenetlus ei olnud veel lõppenud.

³⁵ Määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 127 lõikes 5 on sätestatud, et „*auditeerimisasutus koostab: a) auditiaruande ... b) kontrolliaruande ... Kui ühine juhtimis- ja kontrollisüsteem kehtib rohkem kui ühe rakenduskava suhtes, võib esimese lõigu punktis b nõutavad andmed rühmitada ühte aruandesse*“.

³⁶ Kui auditeerimisasutusel on piisavad tõendusmaterjalid, et teha ühise juhtimis- ja kontrollisüsteemi ühte valimisse hõlmatud rakenduskavade kohta erinevad auditiarvamused, vt valimiga seoses ka punkti 5.3.

IV. AUDITEERIMISASUTUSTE AVASTATUD VIGADE KÄSITLEMINE IGA-AASTASTES KONTROLLIARUANNETES USALDUSVÄÄRSETE JÄÄKVEAMÄÄRADE KINDLAKS MÄÄRAMISEKS JA NENDEST TEATAMISEKS

Selle punkti eesmärk on anda juhiseid liikmesriikide ametiasutustele, nimelt auditeerimisasutustele, seoses auditeerimisasutuste tehtud auditite käigus tuvastatud vigade käsitlemise ja hindamisega, eelkõige tegevusauditites. Selles punktis esitatakse ka selgitused summaarse veamäära, summaarse jääkveamäära, seotud parandusmeetmete ja nende mõju kohta auditeerimisasutuse auditiarvamusele, mis on esitatud ühissätete määruse artikli 127 lõike 5 punkti a alusel.

Samuti antakse käesolevas punktis lisateavet järgmiste komisjoni suuniste kohta:

- „Valimi koostamise meetodite suunised auditeerimisasutustele“ EGESIF_16-0014-01, 20.1.2017 ja selle hilisemad muudatused), edaspidi „valimi koostamise suunis“;
- „Juhised raamatupidamise aastaaruannete auditeerimise kohta“ (EGESIF 15_0016), ajakohastatud kujul;
- „Juhised tühistatud, sissenõutud ja sissenõutavate summade kohta ja summade kohta, mida ei ole võimalik sisse nõuda“ (EGESIF 15_0017), ajakohastatud kujul.

1. Vigade hindamine

1.1 Veatüüpide ülevaade

Rahvusvaheliste auditistandardite, täpsemalt ISA 530 kohaselt tuleb iga-aastases kontrolliaruandes peale parandusmeetmete esitada hinnang auditeerimisasutuse tegevusauditite käigus avastatud vigade kohta (vt allpool punkt IV.3). Nendes auditites avastatud vead võivad olla juhuslikud, süsteemsed või erandjuhtudel anomaalsed. Neid mõisteid on selgitatud allpool olevates punktides.

Pärast vigade hindamist peaks auditeerimisasutus arvutama summaarse veamäära ja summaarse jääkveamäära (jääkveamäär, võttes arvesse tehtud korrektsioone), nagu on selgitatud allpool punktides IV.2 ja IV.4. Auditeerimisasutus peaks püüdma oma tööd kavandada, et hindamine oleks korralikult tehtud ja liikmesriik saaks võtta parandusmeetmed õigel ajal enne kinnituspaketi esitamist ning kajastada rakenduskava asjakohaselt raamatupidamisarvestuses. Iga-aastases kontrolliaruandes tuleb selgitada professionaalset hinnangut, mida auditeerimisasutus vigade hindamisel rakendas.

1.2 Juhuslikud vead

Veade, mida auditeerimisasutus ei loe süsteemseks ega anomaalseks, liigitatakse juhuslikeks vigadeks. Selle põhimõtte alusel on tõenäoline, et auditeeritud valimist avastatud sellised

juhuslikud vead eksisteerivad ka auditeerimata üldkogumis, sest valim on representatiivne. Need vead tuleb seega kaasata vigade prognoosi, vt käesoleva juhendi punkt IV.2 allpool.

Juhuslike vigade prognoosi arvutamine on olenevalt valitud valimi moodustamise meetodist erinev, nagu on kirjeldatud valimi koostamise meetodite suunistes auditeerimisasutustele.

1.3 Süsteemsed vead

Süsteemsed vead on sellised auditeeritud valimist avastatud vead, mis mõjutavad auditeerimata üldkogumit ning esinevad selgelt määratletud ja sarnastel asjaoludel. Üldiselt on need vead seotud juhtimis- ja kontrollisüsteemis (või selle osas) kasutatavate ebatõhusate kontrollitoimingutega. Süsteemse vea avastamisel tuleb tõepoolest teha lisatööd, et leida vea ulatus ning teostada kvantifitseerimine. See tähendab, et üldkogumis tuleb määratleda kõik olukorrad, mis võivad sisaldada sama tüüpi viga, mis leiti valimist, tänu millele on võimalik piirata süsteemse vea kogumõju üldkogumile³⁷. Määruse (EÜ) nr 1303/2013 artikli 143 lõikes 1 on sätestatud: „Süsteemaatilise eeskirjade eiramise korral laiendab liikmesriik uurimist, et see hõlmaks kõiki tegevusi, mida õigusnormide rikkumine võib mõjutada“.

Valimi koostamise meetodite juhendis auditeerimisasutustele nähakse ette prognooside selgitused, kui avastatakse nii juhuslikud kui ka süsteemsed vead.

Süsteemsete vigade puhul on summaarse veamäära arvutamiseks kaks võimalikku stsenaariumi:

a) liikmesriik piiritles süsteemse vea kõigis potentsiaalselt mõjutatud tegevustes, võimaldades nii kindlaks määrata täpse mõju üldkogumile. Valimis tuvastatud süsteemset viga ei ekstrapoleerita, vaid lisatakse absoluutsummana summaarse veamäära arvutamise vea hulga;

b) komisjonile andmete esitamise etapil sai liikmesriik vaid osaliselt piiritleda süsteemse vea ulatuse kogu üldkogumis (süsteemse vea täpse mõju kohta andmed puuduvad). Valimis tuvastatud süsteemset viga käsitletakse (ja seega aitab see kaasa ekstrapoleerimisele) summaarse veamäära arvutamisel juhuslikuna.

Võrdlusaruandeaastal deklareeritud kulude puhul tuleb summaarse jääkveamäära arvutamisel (vt punkt IV.4) arvesse võtta kõiki rakendatud finantskorrektsioone, mis vastavad (täielikult või osaliselt) korrigeeritud süsteemsetele vigadele ja pooleli oleva hindamise tõttu raamatupidamise aastaaruannetest kõrvaldatud mis tahes seonduvatele summadele (st kulud,

³⁷ Näiteks leiti teatav viga tegevuse puhul, mida on kaasrahastatud finantskorraldusvahenditega seotud prioriteetse põhisuuna raames. Sama viga võib korduda sama prioriteetse põhisuuna muu tegevuse puhul. Auditeerimisasutus peab koostöös korraldusasutusega kindlaks tegema, kas see on nii.

mida süsteemne viga potentsiaalselt mõjutab, on kõrvaldatud edasiseks kontrolliks, et süsteemset viga piiritleda)³⁸.

1.4 Anomaalsed vead

Anomaalne viga on viga, mis ilmselgelt ei ole üldkogumi suhtes esindav. Statistiline valim esindab üldkogumit ja seetõttu tuleks anomaalsetest vigadest teatada üksnes väga erandlikel ja hästi põhjendatud juhtudel. Sellele mõistele sagedane põhjendamatu tuginemine võib vähendada summaarse veamäära ja auditeerimisasutuse arvamuse usaldusväärsust.

Auditeerimisasutus peab iga-aastases kontrolliaruandes suure kindlusega tagama, et selline anomaalne viga ei ole üldkogumi suhtes esindav, ning selgitama, milliseid täiendavaid auditimeetmeid ta anomaalse vea olemasolu kohta järelduse tegemisel võttis, nagu on nõutud ISA 530s, milles on lisaks ette nähtud:

„A.19. Kui väärkajastamist peetakse anomaaliaks, võidakse see andmekogumile projitseeritavate väärkajastamiste hulgast välja jätta. Kuid mis tahes sellise korrigeerimata väärkajastamise mõju tuleb siiski arvesse võtta lisaks mitteanomaalsete väärkajastamiste projitseerimisele“.

„A.22. Detailide testide puhul on väärkajastamiste projitseerimine koos anomaalse väärkajastamisega, kui seda on, audiitori parim hinnang andmekogumis esineva väärkajastamise kohta. Kui väärkajastamiste projektsioon koos anomaalse väärkajastamisega, kui seda on, ületab vastuvõetavat väärkajastamist, ei anna valim põhjendatud alust kokkuvõtete tegemiseks testitud andmekogumi kohta. (...)“

See tähendab, et summaarse veamäära arvutamisel tuleb lisada anomaalse vea summa, kui seda ei ole parandatud, nagu on märgitud allpool punktis IV.2.

Kui anomaalne viga on parandatud enne, kui asjaomane iga-aastane kontrolliaruanne komisjonile esitatakse (maksetaotluses või raamatupidamisarvestuses (raamatupidamisarvestuse eelnõus)), siis seda summaarsesse veamäära ei arvestata ja asjakohast korrigeerimist ei tohiks summaarse jääkveamäära arvutamisel arvesse võtta. Seda lähenemisviisi kohaldatakse üksnes anomaalsete vigade puhul, pidades silmas nende erandlikku olemust, nagu on ette nähtud juba osutatud auditistandardis.

Konkreetne juhtum võib ilmneda siis, kui auditeerimisasutus leiab samas tegevuses erinevaid õigusnormide rikkumisi, millest üks loetakse anomaalseks veaks. Sellisel juhul tuleb juhusliku osa viga projitseerida üldkogumile. Sama tegevuse anomaalne viga lisatakse

³⁸ Erandjuhtudel, kui süsteemseid vigu ei ole veel täielikult piiritletud, võib sellised vead summaarse jääkveamäära arvutamisel välja jätta (väärtuse D all) tingimusel, et 1) süsteemne viga esines ainult piiratud osal kuludest ja 2) kõik kulud, mida see viga võib potentsiaalselt mõjutada, eemaldatakse raamatupidamisarvestusest hindamiseks, et neid süsteemseid vigu täielikult piiritleda.

summaarsele veamäärale, kui seda ei ole enne iga-aastase kontrolliaruande esitamist parandatud. Kuna juhuslik viga esindab muid võimalikke üldkogumis esinevaid vigu, tuleb see ekstrapoleerida üldkogumi ülejäänud kuludele, et summaarset veamäära nõuetekohaselt hinnata.

1.5 Teadaolevad vead

Konkreetset tüüpi viga, mida ei tohiks segi ajada süsteemsete vigadega, esineb siis, kui valimi ühes tegevuses/maksetaotluses leitud viga aitab audiitoril avastada ühe või mitu viga samas tegevuses väljaspool seda valimit. Sellise vea võib liigitada teadaolevaks veaks³⁹. Soovitatav lähenemisviis teadaolevate vigade käsitlemiseks on järgmine:

Valimi juhuslik viga (st viga, mis viis teadaoleva vea avastamiseni väljaspool valimit) tuleb ekstrapoleerida nagu iga teine juhuslik viga. Teadaoleva vea kogust väljaspool valimit ei lisata summaarsele veamäärale. See soovitus tuleneb asjaolust, et vastupidi piiritletud süsteemsetele vigadele piiritletakse teadaolev viga tavaliselt tegevuse tasandil, kus viga tuvastati. See protsess ei anna kinnitust selle kohta, kas muud seda liiki veast mõjutatud tegevused jäävad üldkogumisse alles. Siiski tuleks teadaolev viga parandada.

Varasemate aastatega seotud teadaolevad vead tuleks samuti korrigeerida. Siiski ei arvestata neid aruandluses aruandeaasta summaarse veamäära ja summaarse jääkveamäära arvutamisel.

2. Summaarne veamäär (TER)

2.1 Summaarse veamäära arvutamine

Üldiselt tuleb summaarse veamäära arvutamisel arvesse võtta kõiki juhusliku valimi raames leitud vigu, mida kasutati tegevusauditites⁴⁰. Summaarse veamäära arvutus peaks seega kajastama auditeerimisasutuse tehtud analüüsi eri liiki vigade⁴¹ kohta, mis avastati ühissätete määruse artikli 127 lõike 1 alusel tehtud tegevusauditite käigus.

Summaarne veamäär vastab seega järgmiste vea osade summale: prognoositud juhuslikud vead, ammendavates kihtides tuvastatud juhuslikud vead, kui selliseid on, hästi piiritletud süsteemsed vead ja kõik korrigeerimata anomaalsed vead.

³⁹ Näiteks kui leping osutub riigihanke eeskirjade alusel ebaseaduslikuks, on tõenäoline, et osa eeskirjadest vastastest kulutustest on deklareeritud selle tegevusega seotud maksetaotluses või arvena auditeeritud valimis. Kõnealuse tegevuse ülejäänud kulud võivad olla deklareeritud valimist välja jäävate maksetaotluste või arvetega, auditeeritud üldkogumis või eelmise aasta üldkogumis.

⁴⁰ Õigusnormide rikkumisega mitteseotud kulude ülehindamist (näiteks tehnilised vead, mis on tehtud näiteks andmete käsitsi kopeerimisel või kirjutamisel) ei loeta summaarse veamäära arvutamisel veaks.

⁴¹ Nii nagu on kirjeldatud eespool punktis IV.1.

Sel viisil saadud summaarne viga jagatakse seejärel võrdlusaruandeaasta valimi üldkogumi kulude summaga, et saada summaarne veamäär (vt ka 3. lisas esitatud vooskeem).

Summaarne veamäär kujutab endast selle aruandeaasta üldkogumi vea⁴² parimat hinnangut. Iga-aastases kontrolliaruandes esitatud summaarne veamäär peaks olema veamäär enne, kui liikmesriik on auditeerimisasutuse auditite tulemusel võtnud parendusmeetmeid⁴³.

2.2 Erijuhud

2.2.1 Tegevusauditite raames korraldusautuse, vahendusautuse või sertifitseerimisasutuse poolt juba avastatud vead kulutustes

2.2.1.1 Õigusnormide rikkumised, mille vahendusautus/korraldusautus/sertifitseerimisasutus on avastanud ja millele on juba reageeritud, kuid mida ei ole enne auditeerimisasutuse poolt valimi moodustamist parandatud

Nagu eespool öeldud, tuleb üldiselt kõiki õigusnormide rikkumisi summaarse veamäära arvutamisel arvesse võtta ning sellest teavitada iga-aastases kontrolliaruandes. See hõlmab auditeerimisasutuse (tegevusauditite käigus) leitud õigusnormide rikkumisi, mis on juba avastatud (eriti korraldusautuse, vahendusautuse või sertifitseerimisasutuse poolt) enne seda, kui auditeerimisasutus moodustas valimi, kuid mida liikmesriik ei olnud parandanud.

Sellised õigusnormide rikkumised võib summaarse veamäära prognoosi koostamisest ja arvutamisest välja jätta, kui on olemas dokumentaalsed tõendid selle kohta, et:

- liikmesriikide ametiasutused on avastanud õigusnormide rikkumise ja võtnud juba vajalikke meetmeid (nt sissenõudmismenetluse algatamine) enne auditeerimisasutus valimi koostamist ning
- eiramisjuhtumiga seotud summa on korrigeeritud kas aruandeaastal maksetaotluses või komisjonile esitatavas raamatupidamisaruandes (raamatupidamisaruande eelnõus).

Igal juhul tuleb asjaomase õigusnormide rikkumise käsitlemist konkreetselt ja selgelt kirjeldada ja selgitada iga-aastase kontrolliaruande punktis 5 tegevusauditite kohta.

⁴² Erandjuhtudel, kui valimisse kuuluvate üksikute vigade ja auditeerimisasutuse auditeerimistegevusest tulenevate teadaolevate vigade summa (ja mis on seotud aruandeaasta kuludega) on suurem valimi vigade prognoosist, peaks auditeerimisasutus pidama nende vigade summat paremaks üldkogumi vea hinnanguks, kui seda on prognoositav viga. Sellistel juhtudel tuleks iga-aastases kontrolliaruandes avaldada mõlemad vead.

⁴³ Välja arvatud mõned vead, mille auditeerimisasutus või muu asutus avastas enne auditeerimisasutuse poolset valimi koostamist, nagu on selgitatud allpool punktis IV.2.2.

2.2.1.2 Õigusnormide rikkumised olid enne auditeerimisasutuse valimi koostamist avastatud, kuid ebapiisavalt korrigeeritud

Auditite käigus võib auditeerimisasutus kindlaks teha, et eelmise kontrolli (eriti korraldus- või vahendus- või sertifitseerimisasutuse poolt) või auditi käigus avastati õigusnormide rikkumine, kuid kohaldatud korrektsioonimäär oli madalam korrektsioonimäärast, mida auditeerimisasutus arvates oleks pidanud kohaldama. Sellises olukorras tuleb summaarse veamäära arvutamisel arvesse võtta summa erinevust, mis tuleneb korrektsioonist auditeerimisasutuse kehtestatud määra alusel, ja tegelikult korrigeeritud summa vahel (komisjonile esitatava maksetaotluse tasandil enne seda, kui auditeerimisasutus moodustas valimi).

2.2.1.3 Õigusnormide rikkumised seoses kulutustega, mida korrigeeriti pärast valimi moodustamist auditeerimisasutuse poolt

Tegevusauditite tegemisel võib auditeerimisasutus välja selgitada õigusnormide rikkumisest tulenevad kulud, mille liikmesriik on korrigeerinud (tagasi võtnud või tagasi nõudnud) pärast tegevuste valimi koostamist. Auditeerimisasutus võib kohapealsete kontrollide käigus kasutada kaht praktilist lahendust:

- (1) Kui eeskirjadevastased kulutused hõlmavad teatava tegevuse kõiki kulusid, mis on auditeerimisasutuse moodustatud valimisse kaasatud, ei pea see auditeerimisasutus tegevust kohapeal kontrollima. Valimit ei pea muutma, st kõnealust tegevust ei pea asendama teise tegevusega.
- (2) Kui korrigeeritud eeskirjadevastased kulud puudutavad ainult osa teatava tegevuse kuludest (mis on seega osaliselt sertifitseerimisest ilma jäetud), mille auditeerimisasutus on valitud valimisse kaasanud, peaks auditeerimisasutus kontrollima tegevust, et avastada, kas osa, mis jäi komisjonile esitatud maksetaotlusesse, ei sisalda vigu.

Mõlemal juhul tuleks õigusnormide rikkumisega seotud kulud summaarses veamääras arvesse võtta, välja arvatud punktis IV.2.2.1.1 nimetatud juhtudel.

2.2.2 Eiramisjuhtumiga seotud summad alla 250 euro

Eiramisjuhtumiga seotud summasid, mis on väiksemad kui 250 eurot,⁴⁴ ei pea liidu eelarvesse hüvitama (seega ei pea neid tõendatud kulude summadest maha arvama). Siiski tuleb need lisada summaarse veamäära arvutamisse, hinnates viga terves üldkogumis ning juhtimis- ja kontrollisüsteemi toimimist.

⁴⁴ Täiendavaid üksikasjad 250 euro künnise arvutamise kohta on esitatud komisjoni ajakohastatud dokumendi „Selgitavad juhised tühistatud, sissenõutud ja sissenõutavate summade kohta ja summade kohta, mida ei ole võimalik sisse nõuda“ (EGESIF 15_0017) punktis 10.

2.2.3 Kulude puhver projekti tasandil

Ühissätete määruse artikli 127 lõikes 1 toodud tegevusauditite puhul, nagu on täpsustatud määruse (EL) nr 480/2014 artikli 28 lõikes 3, moodustavad nende auditite üldkogumi ainult komisjonile maksetaotlustes deklareeritud kulud. Seetõttu eeldatakse, et auditeerimisasutused hindavad vea ainult seoses selliste kulutustega.

Järelikult ei ole tasaarveldus kulude puhvriga projekti tasandil, mida kirjeldati 2007–2013 eelarveperioodi⁴⁵ juhistes, enam kohaldatav. Auditeerimisasutustel, mis oleksid kasutanud 2007.–2013. aastat hõlmava juhendi punkti 5.5 kohast praktikat, soovitatakse oma praktikat kohandada hiljemalt 2020. aasta veebruaris esitatavates kinnituspakettides 2018/2019. aruandeaasta tegevusaudititega seoses. Auditeerimisasutus peaks sellega seoses komisjoniga konsulteerima mis tahes konkreetsete juhtumite käsitlemisel.

2.2.4 Ülehindamisvigade ja alahindamisvigade tasaarvestus

Võttes arvesse, et vea mõiste on seotud alusetute ülehindamisega deklareeritud kuludes, ei ole vaja alahindamisvigu summaarse veamäära arvutamisel ülehindamisvigadest maha arvata.

2.2.5 Kuidas peaks pettus ja pettusekahtlus veamääras kajastuma?

2.2.5.1 Pettus

Auditeeritud valimi kulud, mille puhul pettus on kindlaks määratud pädeva riikliku kohtu otsuses / ametlikus õigusaktis või mis on tuvastatud ametliku dokumendiga/aruandega, mis sisaldab ELi või liikmesriigi pädeva asutuse⁴⁶ uurimisjärgseid järeldusi, loetakse veaks, mis tuleb summaarses veamääras arvesse võtta.

2.2.5.2 Pettusekahtluse juhtumid

Kui auditeerimisasutusel on tõendeid valimisse kuuluvate kuludega seotud pettusekahtluse kohta, võib asjaomase kulu lugeda veaks (juhuslik, süsteemne või anomaalne) ning lisada summaarsele veamäärale, tuginedes olemasolevatele tõenditele ja auditeerimisasutus professionaalsele hinnangule.

Igal juhul peaks auditeerimisasutus kontrollima asjaomaste kulutuste auditeerimist, et teha kindlaks, kas kõnealustes kuludes esineb õigusnormide rikkumisi, ilma et see piiraks pettuse uurimise tulemust. Avastatud õigusnormide rikkumistega seotud vead on arvestatud

⁴⁵ Vt komisjoni suunis iga-aastastes kontrolliaruannetes avaldatavate vigade käsitlemise kohta (COCOF_11-0041-01-EN), punkt 5.5.

⁴⁶ Pettusi võivad tuvastada ELi korruptsioonivastased/pettusevastased või riiklikud haldus- ja kriminaaluurimisasutused (s.t Euroopa Pettusevastane Amet (OLAF) või igas liikmesriigis asutatud pettusevastase võitluse koordineerimise teenistus (AFCOS)).

summaarsesse veamäära (välja arvatud juhul, kui need on hõlmatud juba pettusekahtlusega seonduva veaga).

Kui juhusliku valimi hulka kuuluvad kulud, mida auditeerimisasutus ei saa auditeerida auditijälje puudumise tõttu, kuna tõendavaid dokumente säilitavatel asjaomastel pädevatel asutustel lasub pettusekahtlus, võib auditeerimisasutus asendada valimisse kuuluva tegevuse/maksetaotluse mõne teisega, rakendades üldkogumi puhul juhuvalimit, kasutades sama valimi koostamise meetodit, kui seda on võimalik õigel ajal teha iga-aastase kontrolliaruande esitamiseks.

Kui auditeerimisasutus ei ole kõnealust valimisse kuuluvat tegevust/maksetaotlust asendanud ja kui õigusnormide rikkumise kvantifitseerimine ei ole olemasoleva teabe põhjal võimalik, peaks auditeerimisasutus avalikustama iga-aastases kontrolliaruandes selle erakordse olukorraga kindlaks tehtud juhtumid ja selle võimaliku mõju summaarse veamäära arvutamisele⁴⁷ ja auditeerimisasutuse arvamusele.

2.2.6 Kas veamääradele tuleb lisada pankroti- või maksejõuetusjuhtumid?

Kui auditeerimisasutus on lisanud valimisse tegevuse, mille suhtes on käimas pankroti- või maksejõuetusmenetlus, mille tõttu ei ole võimalik täita tegevuse eesmärgi või muid toetuseingimusi (nt riigiabi on seotud töökohtade loomisega toetusesaaja ettevõttes), kuid puuduvad erilised märgid selle kohta, et korraldusasutus on olnud kaasrahastamise jaoks tegevust valides hooletu, kas selle tegevuse deklareeritud kulu tuleb lisada summaarsele veamääradele?

Sellele küsimusele vastamiseks on oluline viidata ühissätete määruse artikli 71 lõikele 4: „Lõikeid 1, 2 ja 3 ei kohaldata rahastamisvahenditele antud toetuste või rahastamisvahenditelt saadud toetuste suhtes või mis tahes tegevuse suhtes, mille tootmistegevus on lõpetamisel pankroti tõttu, mis ei ole seotud pettusega“.

Seda sätet silmas pidades on komisjon seisukohal, et kui tootmistegevus lõpetatakse pankroti tõttu, mis ei ole pettusega seotud, on liikmesriik vabastatud asjaomase õigusnormide rikkumise uurimisest ja asjakohaste finantskorrektsioonide tegemisest. Seega ei pea liikmesriik ega komisjon võtma meetmeid alusetult makstud summade sissenõudmiseks.

Sellest järeldusest tuleneb, et kui kohaldatakse ühissätete määruse artikli 71 lõiget 4, siis ei pea summaarses veamääras pankrotimenetlusega seonduvat viga arvestama.

Maksejõuetuse/pankroti esinemine ei piira loomulikult auditeerimisasutuse eesmärki saada kindlust, et kõnealuse tegevuse kulud on muudest kohaldatavatest sätetest tulenevalt õiguspärased ja nõuetekohased.

⁴⁷ Mõju võib väljendada summaarse veamäära suurendamisega, kui mõjutatud kulude puhul kaalutaks 100 % viga ja see sisalduks summaarse veamäära arvutamises.

Maksejõuetus- või pankrotijuhtum kujutab endast viga, mida tuleb summaarse veamääraga seoses arvesse võtta, ainult kahel juhul:

1. Kui tegemist on pädeva riikliku kohtu või pädeva ELi või liikmesriigi asutuse tuvastatud pettusega, peaks korrektsioon toimuma kõigi mõjutatud kulutuste puhul.
2. Kui see on seotud korraldusasutuse piisava valikumenetluse puudumisega (st on rikutud ühissätete määruse artikli 125 lõiget 3), siis võib viga kvantifitseerida 5 %, 10 %, 25 % või 100 % deklareeritud kuludest kõnealuse tegevuse puhul, tuginedes auditeerimisasutuse professionaalsele hinnangule, võttes arvesse määruse (EL) nr 480/2014 artikli 31 sätteid⁴⁸.

Kui kohaldamisele kuulub üks kahest eespool nimetatud juhtumist, peab auditeerimisasutus arvesse võtma ka pankroti toimumise aega järgmises tähenduses⁴⁹:

- 1) Kui maksejõuetus tekkis enne seda, kui auditeerimisasutus valimi moodustas, ning korraldusasutus on reageerinud viivitamata toetuslepingu tühistamise ja tagasinõudmismenetluse⁵⁰ algatamisega, siis sarnaneb see olukord eespool punktis IV.2.2.1.1 hõlmatud olukorraga. Sel juhul võib õigusnormide rikkumise jätta kõrvale, kui juhuslikud vead projitseeritakse üldkogumile.
- 2) Kui maksejõuetus tekkis pärast seda, kui auditeerimisasutus valimi moodustas (seetõttu võtab korraldusasutus vajalikke meetmeid ka alles pärast valimi moodustamist), tuleb õigusnormide rikkumist käsitleda juhusliku veana, mis tuleb lisada juhuslike vigade prognoosile (välja arvatud juhul, kui anomaalset viga saab põhjendada).

2.2.7 Millise lähenemisviisi peaks auditeerimisasutus valima, kui valimisse kaasatud tegevust tõendavad dokumendid on kadunud või kahjustunud vääramatu jõu (nt looduskatastroofid) tõttu?

Kui toetusesaajate tasandil säilitatavad tõendavad dokumendid on kadunud või kahjustunud vääramatu jõu tõttu (piisava kontrolljälje kadumine, näiteks loodusõnnetuste tõttu), peaks auditeerimisasutus taotlema asjaomastelt riiklikelt asutustelt kontrolljälje rekonstrueerimist, kasutades selleks elektroonilises vormis säilitatavaid dokumente ja muid allikaid (nt töövõtjad, tarnijad, pangad). Kontrolljalg tuleb siiski taastada mõistlikkuse piires (sealhulgas

⁴⁸ Vea suuruseks 100 % määramine oleks põhjendatud, kui korraldusasutus ei ole kontrollinud, kas toetusesaaja finantsolukord oli rahuldav (st ei vii pankrotini), ning seda tingimust tuli kontrollida enne tegevuse valimist.

⁴⁹ Nagu tuleneb eespool olevast punktist IV.2.2.1.

⁵⁰ Korraldusasutuse tegevus võib sõltuda ka liikmesriigi maksejõuetus- ja pankrotimenetluslastest õigusnormidest ja menetlustest. Auditeerimisasutus peab kasutama professionaalset hinnangut, kui ta analüüsib korraldusasutuse reageerimise aega konkreetsele pankroti- või maksejõuetusolukorrale.

aeg ja halduslikud jõupingutused), kuna võib juhtuda, et taastamine põhjustab auditeeritud üksusele asjaolude ja tingimuste tõttu alusetuid või põhjendamatu raskusi. Selle järelduse tegemiseks läheb vaja professionaalset hinnangut.

Samuti võib juhtuda, et isegi kui kontrolljälg on puudulik, ei ole puuduvad dokumendid otsustava tähtsusega, et teha kindlaks, kas kulutused on abikõlblikud, et auditeerimisasutus saaks tegevuse kohta järeldusi teha. Sel juhul peaks auditeerimisasutus selle teabe iga-aastases kontrolliaruandes avalikustama.

Tegevuste puhul, kus kontrolljälge ei ole tõepoolest võimalik (vähemalt osaliselt) (näiteks looduskatastroofidest põhjustatud) vääramatu jõu tõttu taastada või on taastamiskulud suuremad kui kontrolljälje tagamisest saadav kasu, peab korraldusasutus hankima kinnituse (nt toetusesaaja või vahendusasutuse kirja), et see tõepoolest nii oli ja et kõik pingutused dokumentide taastamiseks ebaõnnestusid. See teave peab olema riigi auditeerimisasutuste jaoks vastuvõetav. Selle kinnituse põhjal võib korraldusasutus teha järelduse, et ühissätete määruse artiklit 140 (dokumentide kättesaadavuse kohta) ei ole võimalik kõnealuste tegevuste puhul vääramatu jõu tõttu täita.

Korraldusasutusel peab olema loetelu kõikidest mõjutatud tegevustest, mis tuleb seejärel välja jätta üldkogumist, mille alusel auditeerimisasutuse valim moodustatakse, kui vääramatu jõu sündmus toimus varem. Kui auditeerimisasutus on juba valinud sellised tegevused kohapeal auditeerimiseks ja muid menetlusi ei ole kulude rahastamiskõlblikkuse kontrollimiseks võimalik ellu viia, tuleb kaaluda asendamist teiste tegevustega.

Sellistel juhtudel võib auditeerimisasutus prognoositava veamäära arvutamiseks kasutada analoogia põhjal valemid, mille komisjon on proportsionaalse kontrolli korraldamiseks välja pakkunud. Kõnealused auditeerimisasutustele valimi koostamise juhendis esitatud valemid on välja töötatud selleks, et arvutada komisjonile deklareeritud kulude üldkogumi veamäär, samal ajal kui osa sellest üldkogumist jäeti artikli 148 kohaste kokkulepete tõttu välja (või toimus valimiüksuste asendamine)⁵¹.

3. Parandusmeetmed

3.1 Parandatud vea mõiste summaarse jääkveamäära määramise ja auditiarvamuse seisukohast

Komisjoni jaoks on eelistatud valik iga veatüübi parandamine. Iga veatüübi analüüs ja parandamine on tõepoolest lähenemine, mis järgib rohkem rahvusvahelistes auditistandardites, täpsemalt ISA 530s nõutud vigade hindamist. Auditeerimisasutus peab

⁵¹ Neid valemid võib kasutada ka veamäära arvutamiseks, kus valimikontrolli ühikute väljajätmine või asendamine toimus muul põhjusel.

seetõttu püüdma kavandada oma tööd nii, et liikmesriigil oleks võimalik kasutada seda võimalust õigel ajal enne iga-aastase kontrolliaruande esitamist.

Kõik avastatud vead tuleb parandada, sealhulgas juhuslikud, süsteemsed, teadaolevad ja anomaalsed vead.

Kui pärast kõigi juba rakendatud asjakohaste korrektsioonide arvessevõtmist jääb summaarne jääkveamäär üle 2 % olulisuse taseme, näitab see, et rakenduskava kuludes on vigade tase veel märkimisväärne. Sellistel juhtudel eeldatakse, et liikmesriigi ametiasutused⁵² kohaldavad täiendavaid finantskorrektsioone (ekstrapoleerimise teel), et tagada summaarse jääkveamäära väärtus, mis on väiksem või võrdne 2 %ga⁵³ ja lubavad auditeerimisasutusel anda märkusteta auditiarvamuse rakenduskava raamatupidamisarvestuses tõendatavate kulude seaduslikkuse ja korrektsuse kohta. Peale selle tuleks igasugust tuvastatud süsteemi nõrkust asjakohaselt leevendada, et vältida sarnaste vigade kordumist tulevastes kulude deklareerimistes.

Kui liikmesriik otsustab raamatupidamisarvestuses ekstrapoleeritud korrektsiooni mitte kohaldada, peab auditeerimisasutus seda oma auditiarvamuses kajastama (asjakohaseks peetakse märkusega järeldusotsust seaduslikkuse ja korrektsuse kohta)⁵⁴.

Auditiarvamuse koostamise ja summaarse jääkveamäära eesmärgil loetakse viga korrigeerituks, kui abikõlbmatu summa on:

1) võrdlusaruandeaasta jooksul komisjonile esitatud vahemaksetaotlusest tagasi võetud (seotud korrektsioonid tuleb esitada rakenduskava raamatupidamisarvestuse lisa 2)

või

2) rakenduskava raamatupidamisarvestusest (selle eelnõust) maha arvatud enne, kui iga-aastane kontrolliaruanne on lõpetatud (seotud korrektsioonid tuleb esitada rakenduskava raamatupidamisarvestuse lisa 8).

Raamatupidamisarvestusest ühissätete määruse artikli 137 lõike 2 kohaselt maha arvatud summasid (st veel hindamisel olevaid summasid) ei ole summaarse jääkveamäära arvutamisel käsitletud finantskorrektsioonidena (nagu on selgitatud allpool jaotises IV.5). Auditeerimisasutus võib selliseid summasid oma auditiarvamuse koostamiseks siiski arvesse

⁵² Korraldus- või sertifitseerimisasutus kooskõlas juhtimis- ja kontrollisüsteemiga.

⁵³ 4. lisa sisaldab ekstrapoleeritud finantskorrektsiooni arvutamise näiteid jääkriski vähendamiseks olulisuse tasemeni (näited B ja C.2).

⁵⁴ Märkustega arvamuse järeldoiminguna hindab komisjon hoolikalt selliseid juhtumeid ja võtab vajaduse korral vajalikud parandusmeetmed, sealhulgas finantskorrektsioonimenetluse algatamine koos netofinantskorrektsiooni võimalusega, tingimusel et ühissätete määruse artikli 145 lõikes 7 sätestatud tingimused on täidetud.

võtta, kui hinnatakse korrigeerimismeetmeid, mida korraldusasutus/sertifitseerimisasutus on võtnud tuvastatud vigadega tegelemiseks⁵⁵.

Lisajuhised auditiarvamuse korrigeerimise arvestamiseks on esitatud punktides II.9 ja III.1 ning käesolevas punktis, samuti raamatupidamise aastaaruannete auditeerimise juhendi 6. osas.

Auditeerimisasutus kontrollib raamatupidamise aastaaruannete eelnõude lõpliku hindamise kaudu korraldusasutuse/sertifitseerimisasutuse tehtud ja rakenduskava raamatupidamisarvestuses esitatud tehtud korrigeerimisi.

3.2 Süsteemsete vigade korrigeerimine

Kui auditeerimisasutus on avastanud süsteemseid vigu, samuti iga-aastase kontrolliaruande jaoks peab auditeerimisasutus teatama, kas:

- 1) komisjonile deklareeritud kulude kogusumma, mida kõnealused süsteemsed vead mõjutavad, on kindlaks määratud ning vastutavad asutused on rakendanud vajalikku finantskorrigeerimist. Korraldusasutus võib auditeerimisasutuse järelevalve all teha süsteemse vea piiritlemise auditeerimata kulude puhul. Praktikas tähendab järelevalve seda, et auditeerimisasutus peab kontrollima korraldusasutuse töö kvaliteeti ja esitama iga-aastases kontrolliaruandes sõnaselge kinnituse selle kohta, et töö on tehtud asjakohase standardi kohaselt ja järeldused on asjakohased;
- 2) liikmesriik korrigeeris juhul, kui süsteemne viga ei ole enne kinnituspaketi esitamist veel täielikult piiritletud, vähemalt juba kindlaks määratud abikõlbmatud kulud. Ülejäänud kulud auditeerimata üldkogumis, mida see süsteemne viga potentsiaalselt mõjutab, võib seejärel lisakontrollide vajaduse tõttu ühissätete määruse artikli 137 lõike 2 kohastest raamatupidamise aastaaruannetest maha arvata;
- 3) vastutavad riiklikud asutused tegelesid nõuetekohaselt kõigi süsteemi puudustega, et leevendada tulevaste maksetaotluste oluliste vigade riski.

3.3 Vigade korrigeerimine valimiosade rakendamise korral

Juhtudel, kus auditeerimisasutus rakendas tegevusauditite käigus alavalimit ja selles olevate kulude puhul avastati õigusnormide rikkumisi, peaksid liikmesriikide ametiasutused parandama auditeeritud valimiosa põhjal vähemalt auditeerimisasutuse tuvastatud üksikud õigusnormide rikkumised. Peale selle võivad liikmesriikide ametiasutused

⁵⁵ Näiteks juhtumid, mil auditeerimisasutus tuvastas süsteemse probleemi, ja korraldusasutus/sertifitseerimisasutus otsustasid raamatupidamisarvestusest maha arvata tõenäoliselt mõjutatud kulud nende edasiseks hindamiseks, et kvantifitseerida.

(korraldusasutus/sertifitseerimisasutus) kohaldada täiendavaid korrektsioone, et vähendada raamatupidamisarvestuses abikõlbmatute kulude riski (nagu on väljendab summaarne jääkveamäär). Sellega seoses nähakse eelkõige järgmisi võimalusi:

- 1) Liikmesriikide ametiasutused kohaldavad valimikontrolli ühiku tasemele valimiosa ekstrapoleeritud veale vastavat finantskorrektsiooni.
- 2) Liikmesriikide ametiasutused kehtestavad ja korrigeerivad valimikontrolli ühiku vigade täpse suuruse, võttes aluseks valimikontrolli ühiku ülejäänud kulude lisakontrollid. Kui raamatupidamise aastaaruannete esitamise ajaks ei ole kontrollimist lõpetatud, võib asjaomased kulud raamatupidamisarvestusest maha arvata nende käimasoleva seaduslikkuse ja korrektsuse hindamise tõttu (ühissätete määruse artikli 137 lõige 2), et vähendada abikõlbmatute kulude riski raamatupidamisarvestuses.

Järelikult võib valimikontrolli ühiku tasemel (tegevus, projekt või maksetaotlus) pärast auditeerimisasutuse auditi tegemist rakendatud korrektsiooni summa erineda ekstrapoleeritud vea suurusest valimikontrolli ühiku tasandil, mida kasutatakse tervele üldkogumile ekstrapoleerimiseks.

4. Summaarne jääkveamäär (RTER)

Auditeerimisasutus peaks iga-aastases kontrolliaruandes arvutama ja avalikustama ka summaarse jääkveamäära, s.t ülejäänud vea üldkogumis pärast seda, kui rakendati asjakohaseid finantskorrektsioone. Summaarset jääkveamäära tuleks seejärel võrrelda olulisuslängvega, et jõuda järeldusele, kas raamatupidamise aastaaruannetes kinnitatud kulud on olulisel määral väärad või mitte.

Summaarne jääkveamäär vastab summaarsele veamäärale (mida kohaldatakse üldkogumile ilma käimasoleva hindamise all olevate summade ja muude negatiivsete summadeta), millest on maha arvatud finantskorrektsioonid, mida on kohaldatud enne liikmesriigi raamatupidamise aastaaruannete esitamist seoses auditeerimisasutuse tuvastatud vigadega (või muude liikmesriigi kohaldatud korrektsioonideta, kui sellised korrektsioonid on suunatud auditeerimisasutus auditite käigus tuvastatud riskide vähendamisele). Summaarse jääkveamäära arvutamise näide on esitatud alljärgnevas tabelis.

*Tabel 2. Summaarse jääkveamäära arvutusmudeli näide koos kõigi valimist välja jäävate käimasolevate hindamiste, oluliste vigade ja individuaalsete korrektsioonidega, mis toovad selle alla kuni olulisuse tasemeni*⁵⁶

⁵⁶ 4. lisa sisaldab täiendavaid näiteid, mis illustreerivad jääkriski arvutamist ja eri negatiivsete valimikontrolli ühikute mõju selle arvutamisele.

A	Auditi üldkogum (st positiivne valimi üldkogum ⁵⁷)	1 000
B	Auditeeritud kulud	100
C	Valimis leitud vead	2
D	Summaarne veamäär pärast ekstrapoleerimist	2,20 %
E ₁	Artikli 137 lõike 2 kohased summad (käimasolev hindamine)	50
E ₂	Muud negatiivsed summad, millega arvatakse maha võrdlusaruandeaastal algselt deklareeritud kulud	0
F=A-E	Üldkogum ilma käimasolevate hindamisteta (1000–50) ja ilma muude negatiivsete summadeta, millega arvatakse maha võrdlusaruandeaastal algselt deklareeritud kulud ⁵⁸	950
G=D*F	Riski summa (2,2 % * 950)	20,9
H	Finantskorrektsioonid, mis on seotud auditeerimisasutuse tuvastatud vigadega või mida kohaldas korraldusasutus/sertifitseerimisasutus, kui sellised korrektsioonid on suunatud auditeerimisasutus auditite käigus tuvastatud riskide vähendamisele ⁵⁹	2
I=F-H	Kontodel tõendatav summa (950–2)	948
J=G-H	Riski jääksumma (20,9–2)	18,9
K=J/I	Summaarne jääkveamäär (RTER)	1,99 % (≤ 2,0 %)

Eespool osutatud tabelis 2 esitatud näide põhineb kõige lihtsamal stsenaariumil, kus auditeerimisasutus ei ole tegevusauditite käigus tuvastanud ega piiritlenud süsteemseid vigu ega valimiväliseid teadaolevaid vigu (st kui summaarne veamäär koosneb ainult prognoositud juhuslikest vigadest ja üksikute vigade korrektsioon on piisav, et viia summaarne jääkveamäär alla olulisuse)⁶⁰.

Ülaltoodud tabelis esitatud väärtused tuleks kindlaks määrata järgmiselt:

Väärtus A: Positiivne valimi üldkogum, millest auditeerimisasutus koostab oma valimi tegevusauditite jaoks.

⁵⁷ Vt valimi koostamise juhust.

⁵⁸ Lihtsustamise eesmärgil eeldatakse selles näites, et selliseid summasid ei ole. Väärtuses H sisalduvad korrektsioonid ning positiivsest üldkogumist juba mahaarvatud korrektsioonid ei peaks olema nende summade osa auditi üldkogumi määramisel väärtuse A all (vt GN valimi koostamise kohta, punkt 4.6)

⁵⁹ Ekstrapoleeritud korrektsioonid või süsteemse veaga seotud korrektsioonid.

⁶⁰ Summaarse veamäära korral, kaasa arvatud süsteemne viga, on asjakohane teave esitatud punktis IV.3.2.

Väärtus B: Valimis auditeeritud kulud (alavalimi puhul tuleks arvestada ainult tegelikult auditeeritud kulusid).

Väärtus C: Kõik vead, mille auditeerimisasutus valimis tuvastas.

Väärtus D: Summaarne veamäär (kogu viga ekstrapoleeriti kogu auditi üldkogumile).

Väärtus E: Väärtuste E_1 ja E_2 summa.

Väärtus E_1 : Raamatupidamise aastaaruannetest maha arvatud summad, mis tulenevad aluseks olevate kulude seaduslikkuse ja korrektsuse käimasolevast hindamisest.

Väärtus E_2 : Muud negatiivsed summad, millega arvatakse maha võrdlusaruandeaastal algselt deklareeritud kulud (välja arvatud juhul, kui auditi üldkogumi A kindlaksmääramisel on see juba positiivsete väärtuste üldkogumist maha arvatud). Sellised negatiivsed summad võivad sisaldada:

- Muud kui väärtuse H alla kuuluvate õigusnormide rikkumistega seotud finantskorrektsioonid, näiteks:
 - korrektsioonid juhtimiskontrollidest, mis on tehtud võrdlusaruandeaasta maksetaotluses varem deklareeritud kulutustes, või
 - finantskorrektsioonid, mis on seotud juba avastatud õigusnormide rikkumise juhtumitega ja mille puhul võeti meetmeid enne valimi koostamist auditeerimisasutuse poolt, kui need arvati maha komisjonile deklareeritud summast.
- Õigusnormide rikkumisega mitteseotud mahaarvamised, näiteks tehniliste vigade korrektsioonid (näiteks finantskorrektsioonidele mittevastavate kontode tühistamiskanded), tegevuste ülekanndmine ühest rakenduskavast teise (või rakenduskava raames) või juhtimisotsused projekti tühistamiseks.

Sellega seoses pange tähele, et jääkriski arvutamisel ei saa arvesse võtta negatiivseid summasid, mis eelnevatel eelarveaastatel tehtud kulusid tühistavad.

Väärtus F: Auditi üldkogum (väärtus A) ilma veel hindamisel olevate summadeta (väärtus E_1) ja muud negatiivsed summad, millega arvatakse maha võrdlusaruandeaasta algselt deklareeritud kulud (väärtus E_2).

Väärtus G: Riski summa, mis ei võta arvesse mingeid auditeerimisasutuse audititest tulenevaid finantskorrektsioone.

Väärtus H: Auditeerimisasutuse auditite tõttu rakendatud finantskorrektsioonid, mis vähendavad üldkogumis olevat riski summat. Need korrektsioonid võivad sisaldada.

- Finantskorrektsioonid, mida rakendati auditeerimisasutuse tegevusauditite tõttu.

Selliseid korrektsioone rakendatakse tavaliselt pärast summaarse jääkveamäära määramist (nt korrektsioonid, mis on seotud üksikute juhuslike vigade ja süsteemsete vigadega). Väärtusesse H võib siiski arvestada ka finantskorrektsioonid, mida liikmesriik on kohaldanud pärast seda, kui auditeerimisasutus valimi moodustas, kui kõnealuste korrektsioonide eesmärk on auditeerimisasutuse tegevusauditite tuvastatud riskide vähendamine. Tüüpiline näide oleks olukord, kus korrektsioonid tehakse töö alusel, mille korraldusasutus on teinud oma tegevusauditite käigus tuvastatud süsteemsete õigusnormide rikkumiste ulatuse kindlaks määramiseks.

Kõik korrektsioonid, mis on kantud summaarse jääkveamäära arvutusse väärtuse H all või tegevusauditite tulemusena, tuleb esitada iga-aastase kontrolliaruande punkti 10.2 tabeli veerus F (tegevusauditite tulemused):

Tabel 3.

Tegevusauditite tulemused

Fond	Rakenduskavale komisjoni antud viitenumber	Rakenduskava nimetus	A	B		C	D	E	F	G	H
			Summa eurodes vastavalt populatsioonile, millest valim võeti (1)	Juhusliku valimi puhul auditeeritud ariandade kulud	Juhuslikus valimis esinenud abikõlbmatute kulude summa	Summaarve veamäär (2)	Summaarse veamäär, tõttu rakendatud korrektsioonid	Summaarne jääkveamäär (F = (D * A) - E)	Muud auditeeritud kulud (3)	Abikõlbmatute kulude summa muudes auditeeritud kuludes	
				Summa (1)	% (1)						

Veerus F käsitletud asjakohased korrektsioonid peaksid vastama raamatupidamise aastaaruannete 2. ja 8. lisa viimases reas avalikustatud summadele.

- Rakendatud finantskorrektsioonid seoses teadaolevate vigadega väljaspool auditeeritud valimit;
- Finantskorrektsioonid, mida rakendati vigade suhtes, mida auditeerimisasutus tuvastas süsteemiauditite käigus (sealhulgas temaatilised auditid);

Süsteemiauditite käigus leitud vigu (kontrollkatse) ei lisata üldveale (summaarne veamäär), vaid need tuleb korrigeerida ja avalikustada iga-aastase kontrolliaruande punktis 4 ning neid võib arvesse võtta summaarse jääkveamäära arvutamisel väärtuse H all.

Igal juhul peaks lisaks H väärtuse arvutamisel arvessevõetavate finantskorrektsioonide kaalumisel kohaldatavale professionaalsele hinnangule olema auditeerimisasutusel piisav kindlus, et finantskorrektsioonid on tõepoolest auditeerimisasutuse audititest tulenevad lõplikud korrektsioonid, mitte veel hindamisel olevad kulud ega muud väärtuse E all loetletud mahaarvamised.

Eelmiste aruandeaastate kulutuste tühistamisega seotud negatiivseid summasid ei saa lisada väärtustesse E ega H.

Väärtus I: Raamatupidamise aastaaruannetes tõendatav summa, millele lisanduvad lõplikud täiendavad korrektsioonid, et vähendada summaarset jääkveamäära 2 %-ni või alla selle, kui see on vajalik.

Väärtused J ja K: Need väärtused annavad teavet raamatupidamise aastaaruannetes tõendatud kulude jääkriski kohta (absoluutsummas ja protsentides, s.t summaarne jääkveamäär).

5. Summaarse veamäära ja summaarse jääkveamäära arvutamine ning summad, mille aluseks olevate kulude seaduslikkust ja korrektsust alles hinnatakse (ühissätete määruse artikli 137 lõige 2)

Määruse nr 1303/2013 artikli 137 lõikega 2 määratletakse mõistena summad, mille seaduslikkust ja korrektsust alles hinnatakse. Artikli 137 lõikes 2 on sätestatud järgmine:

„2. Kui liikmesriik jätab raamatupidamise aastaaruandest välja kulud, mis varem sisaldasid aruandeaasta vahemaksetaotluses, sest selle seaduslikkust ja korrektsust alles hinnatakse, võib kogu nimetatud kulu või selle osa, mis on osutunud seaduslikuks ja korrektseks, hõlmata järgmiste aruandeaastate vahemaksetaotlustesse.“

Järgmiste üldpõhimõtetega tuleks arvestada summade puhul, mille seaduslikkust ja korrektsust alles hinnatakse, pidades silmas summaarse veamäära / summaarse jääkveamäära arvutamist:

- Kõik tegevusauditid tuleb teha ja tulemusi tuleb arvestada summaarse veamäära arvutamisel, mida tuleks prognoosida nii, nagu on selgitatud valimi koostamise juhendis.
- Vigade ekstrapoleerimine auditeerimisasutuse valimist ei sõltu teatud summade liigitamisest hindamise all olevateks isegi siis, kui ärakuulamismenetlus auditeerimisasutuses tehtud tegevusauditite kohta ei ole veel lõpetatud, nagu järgnevalt selgitatud.
- Summaarne jääkveamäär kajastab ainult raamatupidamisarvestuses kinnitatud kulutuste jääkriski. Seetõttu tuleb summaarse jääkveamäära arvutamisel üldkogumist eemaldada alles hindamisel olevad summad (artikli 137 lõike 2 kohaldamisel).
- Kui liikmesriik otsustab rakenduskava raamatupidamisarvestusest välja jätta osa üldkogumi kuludest, kuna kulude seaduslikkuse ja korrektsuse hindamine on veel pooleli, ei tohiks sel viisil välja arvatud hindamise all olev summa hõlmata ühtegi finantskorrektsioonide summat, mis on rakendatud pärast seda, kui auditeerimisasutus on vea avastanud⁶¹.

Summaarse jääkveamäära arvutusmudelite näidised alles hindamisel olevate summade kohta on esitatud 4. lisas.

⁶¹ Näide: 5 000 euro suuruses tegevuses tuvastas auditeerimisasutus 1 000 euro suuruse vea, mille järel otsustas korraldusasutus 1 000 euro suuruse summa raamatupidamisarvestuses tühistada. Samal ajal otsustas korraldusasutus riigiabitingimustega seotud riskide hindamiseks jätta raamatupidamisarvestusest välja kõik ühe prioriteetse telje tegevused kokku 200 000 euro suuruses deklareeritud kogukuluga (sealhulgas kõnealune 5 000 euro suurune tegevus). Sellisel juhul peaks alles pooleli oleva hindamise tõttu ajutiselt tühistatav summa olema 199 000 eurot (200 000 eurot – 1 000 eurot individuaalse avastatud veaga tegevuse korrektsioon).

Pidades silmas alles hindamisel olevate summade kindlaksmääramist (E_1) ja vigade käsitlemist auditeerimisasutuste tehtud tegevusauditites ning summaarse veamäära ja summaarse jääkveamäära arvutamisel, peaks auditeerimisasutus tegevusauditite tulemuste puhul rakendama järgmist lähenemisviisi:

a) Auditeerimisasutuse lõplikus auditiaruandes (lõpetatud tegevusauditid) avaldatud vigade summad:

- Kõik tegevusauditite käigus avastatud abikõlbmatud summad tuleks lisada summaarse veamäära arvutamisse, välja arvatud teadaolevad vead ja korrigeeritud anomaalsed vead (väärtus C tabelis 2, punkt IV.4)
- Summaarse jääkveamäära arvutamisse panustavad kõik asjaomased rakendatud finantskorrektsioonid, st nii individuaalsed kui ka ekstrapoleeritud korrektsioonid, kui neid on, mis on raamatupidamisarvestusest maha arvestatud (ja mida võetakse arvesse väärtuse H all tabelis 2). Selliseid korrektsioone loetakse lõplikeks ning seetõttu ei saa neid käsitleda alles pooleli oleva hindamisena ja neid ei tohiks tabeli 2 väärtuse E alla lisada.
- Kui asjaomaseid finantskorrektsioone ei rakendata, st neid ei arvata raamatupidamisarvestusest maha (nt seetõttu, et korraldusasutus/sertifitseerimisasutus ei nõustu auditi järelduste või soovitude või parandusettepanekutega), ei võta auditeerimisasutus neid summaarse jääkveamäära arvutamisel arvesse. Auditeerimisasutus peaks seda iga-aastases kontrolliaruandes teatama ja seda tuleks auditeerimisasutus auditiarvamuses arvesse võtta.

b) Esialgsed vigade summad (lõpetamata tegevusauditid):

Sellised juhtumid peaksid esinema vaid erandkorras,⁶² kuna hoolas auditeerimisasutus peaks kavandama oma tegevusauditid viisil, mis võimaldab neil audititöö õigeaks ajaks valmis jõuda iga-aastase kontrolliaruande lõpetamiseks ja usaldusväärset põhjendatud auditiarvamuse väljastamiseks kinnituspaketi osana.

- Summaarse veamäära arvutamisel tuleks arvestada kõik vigade summad, mis vastavad tegevuses avastatud maksimaalsele esialgsele veale ja mis on avalikustatud auditeerimisasutuse auditiaruannete projektides⁶³ (väärtus C tabelis 2).
- Summaarse jääkveamäära arvutamisel tuleks selliseid võimalikke vigu käsitleda alles hindamisel olevate summadena (st arvatakse maha ühissätete määruse artikli 137 lõike 2 alusel raamatupidamisarvestusest ja sisalduvad tabelis 2 väärtuses E₁), kui liikmesriikide ametiasutused ei otsusta neid summasid lõplike finantskorrektsioonidena maha arvata (sellisel juhul on need hõlmatud väärtusega H tabelis 2)

⁶² Erakorraline olukord, mis võib seada kahtluse alla auditeerimisasutuse KR 16 nõuetekohase toimimise, juhtimis- ja kontrollisüsteemi tõhusa toimimise olulise põhinõude (vt määruse (EL) nr 480/2014 artikkel 30).

⁶³ Juhtudel, kui auditiaruande eelnõu ei ole veel välja antud, tuleks kaaluda maksimaalse võimaliku veamäära summat, mida hinnatakse juba auditeerimisasutuse tehtud töö põhjal. Kui auditeerimisasutus ei ole veel kantud kulusid auditeerinud, tuleks kaaluda 100 % esialgset viga.

- Nagu eespool punktis II.5 mainitud, loetakse lõplikuks kõik ekstrapoleeritud finantskorrektsioonid, mida rakendati, et tuua summaarne jääkveamäär 2 %ni või alla selle. See kehtib ka juhtudel, kui summaarne veamäär / summaarne jääkveamäär arvutati koos esialgse vigade summaga lõpetamata auditite / ärakuulamismenetluste tõttu. Sellest tulenevaid ekstrapoleeritud finantskorrektsioone ei saa seetõttu hiljem üle vaadata isegi siis, kui asjaomase tegevuse auditeeritud kulud on hiljem auditeerimisasutuse auditi lõpparuandes loetud abikõlblikuks⁶⁴.

⁶⁴ Arvestades jääkriski iga-aastast arvutamist, on oluline tagada, et tegevusauditid kavandatakse ja korraldatakse nii, et auditeerimisasutusel oleks raamatupidamisarvestuseks õigel ajal teada lõplik summaarne veamäär.

IGA-AASTASE KONTROLLIARUANDE VORMI 1. LISA PUNKT 10.1 „SÜSTEEMIAUDITITE TULEMUSED“

Auditeeritud asutus	Fond (mitmest fondist rahastatavad rakenduskavad)	Auditi nimetus	Lõpliku auditiaruande kuupäev	Rakenduskava: [komisjoni viitenumber ja rakenduskava nimetus]													Üldhindamine (kategooria 1, 2, 3, 4) [nagu on määratletud komisjoni määruse (EL) nr 480/2014 IV lisa tabelis 2]	Märkused
				Põhinõuded (PN) (vastavalt asjaoludele) [nagu on määratletud komisjoni määruse (EL) nr 480/2014 IV lisa tabelis 1]														
				PN 1	PN 2	PN 3	PN 4	PN 5	PN 6	PN 7	PN 8	PN 9	PN 10	PN 11	PN 12	PN 13		
KA																		
VA(d)																		
SA																		

Märkus. Halliga märgitakse tabelis põhinõuded, mis auditeeritud üksuse suhtes ei kehti.

IGA-AASTASE KONTROLLIARUANDE VORMI 2. LISA PUNKT 10.2 „TEGEVUSAUDITITE TULEMUSED“

Fond	Rakenduskava komisjoni antud viitenumber	Rakenduskava nimetus	A		B		C		D	E	F	G	H	I
			Summa eurodes vastavalt üldkogumile, millest valim võeti ⁶⁵	Juhusliku valimi puhul auditeeritud aruandeaasta kulud	Summa ⁷⁰	% ⁷¹	Juhusliku mittestatistilise valimi katvus ⁶⁶	hõlmatud tegevuste protsent						

⁶⁵ Veerus A viidatakse üldkogumile, millest juhuslik valim on võetud, s.o sertifitseerimisasutuse raamatupidamissüsteemis kirjendatud rahastamiskõlblike kulude kogusumma, mis kooskõlas määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 137 lõike 1 punktiga a on lisatud komisjonile esitatud maksetaotlustesse ja millest on olemasolu korral maha arvatud negatiivsed valimikontrolli ühikud. Näiteks kui rahastamiskõlblike kuludena on deklareeritud 23 miljonit eurot ja see hõlmab 3 miljoni euro ulatuses negatiivseid valimikontrolli ühikuid, siis on veerus A esitatav summa 26 miljonit eurot, kuna see vastab positiivsete summade üldkogumile. Vajaduse korral esitatakse selgitused punktis 5.4.

⁶⁶ Siin viidatakse määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 127 lõike 1 viimases lõigus sätestatud minimaalse katvuse piirmääradele, kui kasutatakse mittestatistilist valimimeetodit. Ühissätete määruse artikli 127 lõikes 1 sätestatud nõue 10 % deklareeritud kuludest mittestatistilise valimimeetodi puhul viitab valimis olevatele kuludele, olenemata alavalimi kasutamisest. See tähendab, et valim peab hõlmama vähemalt 10 % deklareeritud kuludest, aga kui kasutatakse alavalimit, võivad tegelikult auditeeritavad kulud olla väiksemad.

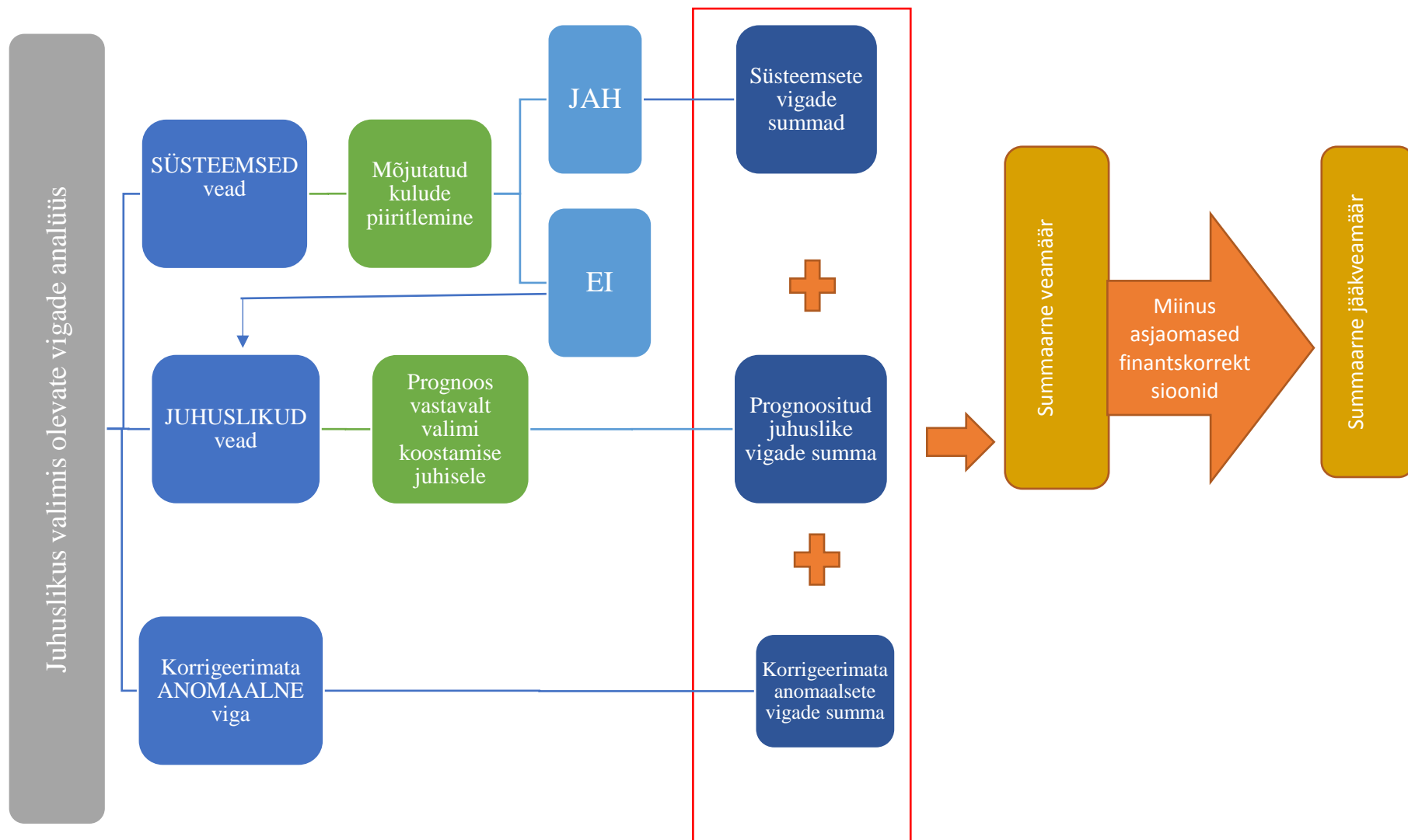
⁶⁷ Komisjoni delegeeritud määruse artikli 28 lõikes 14 on määratletud summaarne veamäär, mis on prognoositud juhuslike vigade ning vajaduse korral süsteemsete vigade ja korrigeerimata anomaalsete vigade summa jagatuna üldkogumiga. Kui deklareeritud kulud sisaldavad negatiivseid valimikontrolli ühikuid, tuleb neid käsitleda eraldi üldkogumina. Sel juhul arvutatakse summaarne veamäär positiivsete valimikontrolli ühikute üldkogumi suhtes. Summaarne veamäär arvutatakse enne seda, kui tehakse finantskorrektsioonid seoses auditeeritud valimiga või juhusliku valimi aluseks olnud üldkogumiga. Kui juhuslik valim hõlmab rohkem kui üht fondi või rakenduskava, on veerus E esitatud (arvutatud) summaarne veamäär seotud terve üldkogumiga. Kui kasutatakse stratifitseerimist, esitatakse punktis 5.7 lisateave kihtide kaupa.

⁶⁸ Vt lisaselgitusi summaarse jääkveamäära kohta käesoleva juhendi punktis 5.

⁶⁹ Vajaduse korral viidatakse veerus H täiendava valimiga seoses auditeeritud kuludele.

⁷⁰ Auditeeritud kulude summa (kui kohaldatakse määruse (EL) nr 480/2014 artikli 28 lõike 9 kohast alavalimit, kantakse sellesse veergu üksnes kõnesoleva määruse artikli 27 alusel tegelikult auditeeritud kuluartiklite summa).

⁷¹ Üldkogumiga seoses auditeeritud kulude protsentuaalne osakaal.

3. LISA. SUMMAARSE VEAMÄÄRA JA SUMMAARSE JÄÄKVEAMÄÄRA VOOSKEEM

4. LISA. SUMMAARSE JÄÄKVEAMÄÄRA ARVUTAMISE NÄITED

5. LISA. PROJEKTIDE KOHTA TEHTUD TÄHELEPANEKUTE LIIGID